

Scientific Publication Experiences: Being an Editor, Reviewer, and Author

Dr. Özden Ölmez Ceylan

Ministry of National Education-Turkey
ORCID:0000-0002-0452-8043
olmezozen@gmail.com

Dr. Aslı Ağıroğlu Bakır

Ministry of National Education-Turkey
ORCID: 0000-0002-5352-572X
asliabakir@gmail.com

Abstract

Scientific research is very valuable in terms of disseminating science, sharing it with other researchers, and developing intellectual knowledge. Scientific publishing, in other words, academic journal publishing, which undertakes the task of sharing and disseminating scientific research, is a type of publishing that has emerged with a rapidly increasing momentum in recent years. This work was carried out to present the experiences of the editors, reviewers, and authors, who are the stakeholders of the publication process in educational journals, from their perspectives and to offer suggestions based on these data. The study was designed as a case study and used the qualitative research model. Based on the literature review, a semi-structured form containing parallel questions was prepared for editors, reviewers, and authors who have experienced the publication process in educational journals. The data were obtained through interviews on the Zoom platform. Due to Covid precautions and the fact that the researcher and the participants were in different cities of Turkey, the interviews were conducted online. Content analysis technique was used in the analysis of the data. In the process of examining the data set, codes, sub-themes, and themes were determined by using the inductive analysis technique. The theme, sub-theme, and codes are given in the form of tables and supported by quotation sentences. According to the research findings, it was revealed that the editor, reviewer, and author views diverge in some points. Considering that the process includes tasks related to each other, it is possible to express that evaluating the same situation from different perspectives reveals the data that will enable the development of the scientific publishing process. The editor, reviewer, and authors' views expressed that the indexes provide a certain standard, on the other hand, cause scientific monopolization at some points have emerged. The editors determined that this duty contributed to both their career and academic development. In addition to the opinion that the reviewing task should be seen as an academic responsibility, it has been stated that there is a need for factors that will increase motivation for the execution of this task due to the workload it brings.

Keywords: Scientific publishing, Academic journals, Education journals, Editor, Reviewer, Author.

**E-International Journal
of Educational
Research**

Vol: 13, No: 1, pp. 316-337

Research Article

Received: 2021-12-07
Accepted: 2022-02-17

Suggested Citation

Ölmez-Ceylan, Ö. ve Ağıroğlu-Bakır, A. (2022). Scientific Publication Experiences: Being an Editor, Reviewer, and Author, *E-International Journal of Educational Research*, 13(1), 316-337. DOI: <https://doi.org/10.19160/e-ijer.1066057>

Extended Abstract

Problem: Science is an important tool in the dynamic harmony of humans with nature and society, containing beliefs and values specific to the development of scientific knowledge (Toprakçı, Dağdeviren, Oflaz ve Türe, 2010). Scientific research is very valuable for the development of science and the sake of humanity. The dissemination of this knowledge and sharing it with other researchers are also important for the development of intellectual knowledge. Research is a comprehensive examination and experimentation, generally with a critical structure, carried out in the light of new findings to change the judgments that have been passed from the past to the present (Kaygusuz, 2012). Scientific publishing undertakes the task of sharing and disseminating scientific research. Scientific publishing, or in other words, academic journal publishing, is a type of publishing that has emerged with a rapidly increasing momentum in recent years. In the field of publishing, the open-access system attracts a lot of attention in terms of providing worldwide ease of access and opportunity. Open access is a system that enables researchers to easily access research results, thus increasing the impact of research. On the Internet, a researcher can easily make his work accessible to users all over the world by eliminating access problems in print media to a large extent. The fact that there is no subscription required for open access journals and the refereeing and publication expenses are mostly covered by the authors or the institutions that support the research are among the indicators of why the open access system is advancing at a great pace (Antelman, 2004; 2006; Tonta, 2006).

The tendencies of the authors who send publications to the journal are affected by the qualities offered by the journals. Naturally, the authors try to reach the goal of publishing their work in an academic journal that offers the best conditions in line with their field. At this point, the process of deciding the quality of the publication takes place in two stages as preliminary review and peer review. Pre-examination is carried out by the editor and assistant editors, and at this stage, it is checked whether the manuscript has general formal qualifications, outlines and titles, and whether the information required to be given under these titles has been given (Gülerce, 2012). The reviewers review is carried out with the contribution of the professors who are compatible with the content of the manuscript. The review is realized by the reviewers in terms of both form and content; they are asked to express their opinions in line with criteria such as contribution to the field, originality, fluency, and correct use of language (Aydın, 2003).

It is possible to assume that there are some problems or obstacles that need to be overcome by the authors, editors, and reviewers. For an editor, examining a manuscript and preparing it for publication is a difficult process that includes many technical stages. Similarly, an author should both do a good literature review and create a theoretical structure that has a good command of the content of his subject, and should also be concerned about the originality of the data he reveals (Kutsal, 2019; Yıldızeli, 2011). It is up to the reviewers to evaluate the extent to which the author's effort is sufficient and serves the field. The evaluation period should not be exceeded as much as possible and should be completed within the given time (Benos et al., 2007; Kaygusuz, 2012; Rosovsky, 1996).

The trivets of scientific publishing are the author(s), editors, and reviewers. Reaching the experiences of these elements regarding the publishing process is important for the development of academic publishing. Especially the problems experienced in the publishing process of academic journals that are developing in the field of education and their solution proposals will shed light on the discussions on academic publishing at the point of revealing new ideas. In this context, it is aimed to express the problems that editors, reviewers, and authors are experiencing within the scope of their responsibilities during the publication routine in educational journals, and to present the big picture revealed by different perspectives based on these data.

Method: Qualitative research model was used in the study and it was designed as a case study. The case study is based on an in-depth and holistic analysis of one or more existing situations, focusing on how the relevant situation affects and how it is affected (Yıldırım & Şimşek, 2018). In this context, the study was planned as the case pattern of the qualitative research model. The data in the study were obtained through interviews.

In the study, criterion sampling, one of the purposive sampling methods, was used. In criterion sampling, cases that meet a set of predetermined criteria are studied (Yıldırım & Şimşek, 2018; Creswell, 2013). For this reason, the participants were chosen among the ones who have experienced the publication process in educational journals as an editor, reviewer and author. 3 editors, 3 reviewers and 3 authors were the participants of the study. Participants were contacted via e-mail and telephone, informed about the content of the study, and an interview appointment was requested. Due to Covid precautions and the fact that the researcher and the participants were in different cities of Turkey, the interviews were conducted online. Interviews with two researchers and participants, held over the Zoom platform on a jointly determined day and time, last 60-75 minutes. 3 of the participants have the title of professor, 4 of them associate professor and 2 of them doctor.

Based on the literature review, questions to be directed to editors, reviewers, and authors of the educational journals were determined and a semi-structured form containing parallel questions was prepared for each. The following questions were included in the form according to the diversity of the participants.

<u>The main questions asked to the editors are:</u>	<u>The main questions asked to the reviewers are:</u>	<u>The main questions asked to the authors are:</u>
<i>What are your views on the role of the editor?</i>	<i>What are your views on the duty of reviewers?</i>	<i>What are your views on the article writing and publishing process?</i>
<i>What are your views about indexing of journals?</i>	<i>What are your views on the article review process?</i>	<i>What do you think about journal publication policies?</i>
<i>What are your journal publication policies? etc.</i>	<i>What are your views on journal indexes? etc.</i>	<i>What are your views on journal indexes? etc.</i>

The interviews recorded with the permission of the participants were deciphered by the researchers and converted into written texts. The data obtained as a result of the interviews were subjected to content analysis. The main purpose of content analysis is to interpret the data in a way that the reader can understand by arranging related concepts (Yıldırım & Şimşek, 2018). In this context, content analysis was analyzed by taking into account the stages of coding and sorting, determining the themes, defining the findings, and interpreting. The theme, sub-theme, and codes are given in the form of tables and supported by quotation sentences. Letter "E" for Editors, "H" for reviewers, "Y" for authors were used for coding.

In qualitative research, credibility, transferability, consistency, and conformability strategies are used for validity and reliability (Lincoln & Guba, 1985). In this research, credibility is increased through long-term interaction with the participants, the subject and participant confirmation. The transferability of the research was increased through purposeful sampling by determining the criteria according to the diversity of the participants and paying attention to the pre-preparation of the data collection tool for the interview. Conformability was realized by taking expert opinion. The data collection and analysis process was detailed and external reliability was tried to be ensured.

Findings: According to the data obtained, the scientific publishing process was evaluated from three perspectives. These perspectives have similar and different aspects. It was observed that those who took part in the process as editors undertook this task to contribute to scientific production. It has been stated that editorship has contributions in terms of both career and academic development. Besides its contributions, the difficulties encountered were also emphasized as the workload and having difficulty getting support. In addition, it was stated that sometimes the authors did not upload manuscripts according to the journal's article template and acted hastily regarding the evaluation process. It is stated that some of the reviewers did not pay enough attention to their review, some delays might happen. Another problem is the indexing journals. The demand for high fees for indexing, the length of time required to be included in the index (2 years, etc.), and the difficulties experienced in establishing international connections to be included in the editorial board were mentioned. There are positive and negative points of view about the function of indexes. While it was stated that the standard in the publication process of the journals was achieved thanks to the indexes, it was also emphasized that the indexes also created a monopolization in scientific publishing. It has been stated that a two-way gain is achieved both by charging the indexing fee from the journals and by giving the articles to the university

libraries and researchers for a fee. In this context, it has been stated that some indexing companies earn a profit from those who produce information.

Suggestions: For the dissemination and internationalization of scientific knowledge, it may be suggested that independent journals be financially supported by the state if they meet certain criteria. It may be suggested to establish an audit mechanism to monitor the issues such as whether the journals commit ethical violations and whether the fee charged is for profit. To increase the motivation of the reviewers, it can be suggested that a certain number of refereeing duties should be included as a mandatory condition for academic promotions.

Bilimsel Yayın Deneyimleri: Editör, Hakem ve Yazar Olmak¹

Dr.Özden Ölmez Ceylan

Milli Eğitim Bakanlığı-Türkiye
ORCID: 0000-0002-0452-8043
olmezozen@gmail.com

Dr.Aslı Ağıroğlu Bakır

Milli Eğitim Bakanlığı-Türkiye
ORCID: 0000-0002-5352-572X
asliabakir@gmail.com

Özet

Bilimsel araştırmalar, bilimin yaygınlaştırılması, diğer araştırmacılarla paylaşılması ve entelektüel birikimin gelişmesi açısından oldukça değerlidir. Bilimsel araştırmaların paylaşılması ve yaygınlaştırılması görevini üstlenen bilimsel yayıncılık diğer bir deyişle akademik dergi yayıncılığı son yıllarda hızla yükselen bir ivmeyle karşımıza çıkan bir yayıncılık türüdür. Bu çalışma; eğitim dergilerindeki yayın sürecinin bileşenleri olan editör, hakem ve yazarların deneyimlerini kendi bakış açılarından ortaya koymak ve bu verilerden yola çıkarak öneriler sunmak amacıyla yürütülmüştür. Bu amaçla durum çalışması modelinde bir nitel araştırma gerçekleştirilmiştir. Yapılan alanyazın taramasına dayanılarak eğitim dergilerinde yayın sürecini deneyimlemiş editör, hakem ve yazarlara yöneltilen sorular belirlenmiş ve her biri için paralel sorular içeren birer yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Covid tedbirleri ve araştırmacı ile katılımcıların Türkiye'nin farklı şehirlerinde olması nedeniyle görüşmeler çevrim içi gerçekleştirilmiştir. Veriler Zoom platformu üzerinden yapılan görüşmeler yoluyla elde edilmiştir. Verilerin analizinde, içerik analizi tekniğinden faydalanılmıştır. Veri setinin incelenme sürecinde tümevarımcı analiz tekniği ile verilerden yola çıkılarak kodlar, alt temalar ve temalar belirlenmiştir. Tema, alt tema ve kodlar tablo şeklinde verilmiş ve doğrudan alıntı cümleleriyle desteklenmiştir. Araştırma bulgularına göre bilimsel yayıncılık sürecinin bileşenleri olarak editör, hakem ve yazarların bazı noktalarda ortak, bazı noktalarda ise ayrışan görüşler dile getirdikleri ortaya çıkmıştır. Sürecin birbiri ile ilişkili sorumlulukları içerdiği düşünüldüğünde aynı durumun başka açılardan değerlendirilmesinin bilimsel yayıncılık sürecinin gelişmesini sağlayacak verileri ortaya çıkardığı söylenebilir. Editör, hakem ve yazarların kendi süreçlerine ilişkin görüşlerinin yanı sıra dizinlerin belli bir standart sağladığı, bazı noktalarda bilimsel tekelleşmeye yol açtığı ve gelişen teknoloji ile aynı işlevi gören sistemlerin olduğu görüşleri ortaya çıkmıştır. Sürecin ana noktasında duran editörlerin görevlerine ilişkin görüşlerden bu görevin hem kariyer hem de akademik gelişim anlamında katkıları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Hakemlik görevinin akademisyenlik sorumluluğu olarak görülmesi gerektiğine ilişkin görüşlerin yanı sıra getirdiği iş yükü nedeniyle bu görevin yürütülmesi için motivasyonu artıracak unsurlara da gerek olduğu belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bilimsel yayıncılık, Akademik dergiler, Eğitim dergileri, Editör, Hakem, Yazar.

Önerilen Atıf

Ölmez-Ceylan, Ö. ve Ağıroğlu-Bakır, A. (2022). Bilimsel Yayın Deneyimleri: Editör, Hakem ve Yazar Olmak, *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 13(1), 316-337. DOI: <https://doi.org/10.19160/e-ijer.1066057>

¹ Bu çalışma 05-06 Kasım, 2021 tarihinde gerçekleşen 15. Uluslararası Eğitim Yönetimi Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

**E-Uluslararası
Eğitim Araştırmaları
Dergisi**

Cilt: 13, No: 1, ss. 316-337

Araştırma Makalesi

320

Gönderim: 2021-12-07
Kabul: 2022-02-17

GİRİŞ

Bilim insanın doğa ve topluma dinamik uyumunda, bilimsel bilginin gelişimine özgü inanç ve değerleri içeren, önemli bir araçtır (Toprakçı, Dağdeviren, Oflaz ve Türe, 2010). Bilimin doğayı anlamaya dönük çabası doğa bilimlerini, topluma dönük bilme çabası ise toplum (sosyal) bilimlerini ifade eder ve her ikisi de araştırmalar yaparak bilgi üretir (Toprakçı, 2002). Bilimsel araştırmalar, insanlık yararı ve bilimin gelişmesi açısından oldukça değerlidir. Bilginin üretilmesi kadar yaygınlaştırılması ve diğer araştırmacılarla paylaşılması da önemlidir. Bilimsel araştırma, bilime katkıda bulunmak amacıyla planlı ve belirli bir sistematik yaklaşımla verilerin toplanması, yorumlanması ve değerlendirilmesiyle yapılan araştırmalardır. Bilimsel araştırmalar, bilim insanının bilimsel yöntemleri temel alarak belirlenen soruna/sorunlara çözüm arama ve bunun ortaya konulma süreci olarak ifade edilebilir. Bilimsel araştırmaların paylaşılması ve yaygınlaştırılması araçları kitap, dergi, kongre, konferans vb. gibi araçlar yoluyla olur. Son yıllarda özellikle akademik dergi yayıncılığı ön plana çıkmaktadır. Akademik dergi, bilimsel çalışmaların süreci belirlenmiş bir atmosferde hakem süzgecinden geçirilerek değerlendirildiği ve yayımlandığı bir yayıncılık türüdür. Geçmişten günümüze önce basılı platformda başlayan ve teknolojinin gelişimiyle çoğunlukla çevrimiçi/online olarak ilerleyen bir dergicilik sürecinden bahsetmek mümkündür. Yayıncılık alanında çevrimiçi platformda var olan açık erişim sistemi ise dünya çapında bir erişim kolaylığı ve imkânı sağlaması açısından oldukça ilgi görmektedir. Açık erişim, bilim insanlarının makalelerini internet aracılığıyla yayımladığı, böylece yararlanmak isteyenlerin bu araştırmalara erişebileceği bir sistemdir. Açık erişim kapsamı içerisinde makalelerin tam metninin indirilmesi ve kopyalanması olanağı vardır. Özetle açık erişim araştırmalara teknik, coğrafi, finansal, yasal, kurumsal ve zamansal engeller olmadan erişilmesini sağlamaktadır (Budapest Open Access Initiative, 2002; Odabaş ve Odabaş, 2012). Açık erişimin çeşitli uygulama modellerine göre hizmet verdiği bilinmektedir. Yeşil kodla ifade edilen açık erişimli dergiler makalelere sınırsız erişim sağlamaktadır. Mavi kodla ifade edilen ücretsiz erişimli dergiler eğitim-öğretim hizmetleri (kütüphane, üniversite kütüphaneleri vb.) gibi durumlarda tüm makalelere ücretsiz erişim sağlamaktadır. Sarı kodla ifade edilen sınırlı erişimli dergiler belli bir zamandan sonra tüm makalelere ücretsiz erişime izin vermektedir. Turuncu kodla ifade edilen kısmî erişimli dergiler belirlenen bazı makalelere erişime izni vermekte ve telif hakkı antlaşmasından yararlanmaktadır. Kırmızı kodla ifade edilen abone erişimli dergilere erişim ücretlidir ve telif hakları bu dergilerde de kullanılmaktadır. Farklı renklerle kodlanmış olan açık erişimli dergilerin yayın giderlerini karşılamaları için farklı işletim modelleri de kullandıkları bilinmektedir. Makale erişimini ücretsiz sağlayan dergilerin finansal giderleri reklamlar ya da sponsor desteği ile karşılanmaktadır. Diğer yandan tam metin erişimine izin veren bazı dergilerin yayıncı, teknik destek, altyapı hizmetleri gibi giderleri yazarlardan alınan işletim ücreti ile ödenmektedir. Bir diğer modelde ise derginin bağlı olduğu kuruluşa abonelik ücreti ödenerek ya da abone olunmadan sadece incelenmek istenen makaleye ücret ödenerek erişim sağlanmaktadır. Karma bir uygulama olarak adlandırılabilen modelde de açık erişimli olmasını talep eden yazar aboneli dergiye makalesi için ücret ödemektedir (Bailey, 2006; Odabaş ve Odabaş, 2012; Polat, 2006).

Bir araştırmacı, çalışmasına internet ortamında dünyanın herhangi bir noktasındaki kullanıcının hızlı ve kolay bir şekilde ulaşmasını sağlayarak basılı ortamdaki erişim sorunlarını büyük ölçüde ortadan kaldıracaktır. Açık erişim bazı dergilere erişim için abonelik gerekmemesi, çoğunlukla hakemlik ve yayın giderlerinin yazarlar veya araştırmayı destekleyen kurumlar tarafından karşılanması da açık erişim sisteminin neden büyük bir hızla ilerlediğinin göstergeleri arasındadır. Açık erişim, yayınların araştırma etkisini artırmakta ve bu o yayına olan atıf sayılarına da olumlu yansımaktadır (Antelman, 2004; 2006; Tonta, 2006).

Araştırmacılar aylarını hatta bazen yıllarını vererek hazırladıkları çalışmalarını (makale, kitap incelemesi vb.) ilgililerine (okuyucu, araştırmacı vb.) görünür kılmak istemektedirler. Bu noktada görünürlüğü sağlayan mecralardan bir olarak akademik dergiler öne çıkmaktadır. Belirtilen koşullar gereği, son yıllarda birçok akademik dergi yayın hayatına başlamıştır ve her geçen gün de bunlara yenileri eklenmektedir. Akademik dergileri değerlendirirken dikkate alınması gereken bazı temel ölçütler, bu dergilerin nitelikleri konusunda da fikir vermektedir. Bu ölçütlerin önemli bazıları; yayım ve içerik kalitesi, dergide temel başlıkların (hakkında, arşiv, dizinler vb.) varlığı, etiğe verilen önem, yaygın bir dil olarak İngilizce versiyona (tam ya da genişletilmiş özet) yer veriş, katkı sağlayan yayın kurulu üyelerinin varlığı,

okuyucu dostu nitel ve nicel kalite, yayın periyoduna uyum, görünürlük/tanınma oran ve çabası biçiminde sıralanabilir (Demiray ve Gürçan, 2013; Olkun, 2006; Kutsal, 2019).

Özünde sorgulama ve sınanmanın yattığı bilimsel yöntemle hazırlanmış olan makalelerin, bilimsel dergilerde değerlendirme ve yayınlanma süreçleri bilimsel bakış açısının yanı sıra, etiği de kapsam durumundadır (Kutsal, 2004; 2019). Bir başka deyişle bilimsel bakış açısı, etik ve ahlaki dikkate almakla mükelleftir. Kötü niyet barındırmasa bile özensiz ya da düzensiz bir araştırma ve bilerek yapılan herhangi bir sahtekârlık bilimsel yanılmanın çeşitli şekilleri olup hem bilime hem de topluma zarar vermektedir (Ruacan, 2005). Bu yüzden, bilimsel bir çalışmanın sonuçların paylaşımının belirli bir denetim sürecinden geçirilerek gerçekleşmesi çok önemlidir. Sonuçların elde edilme yolu (metodolojisi) ve çözümleme (analiz) şekillerinin bilim kamuoyunca bilinmesi gerekir. Takip edilen yöntemlerin doğruluğu en az sonuçları kadar önemlidir. Raporlaştırma da (makale, tez, vb.) bu bağlamda paylaşım aracı olmaktadır (Kozak, 2006). Tüm bu sorumluluklar başta yazar olmak üzere hakem ve editöre de aittir. Sürecin nitelikli bir şekilde yürütülmesi bilimsel yayıncılığın bu bileşenlerinin sorumluluğundadır.

Bilimsel yayıncılığın bir bileşeni olarak editörler, gerek bilimsel gerekse toplumsal sorumluluğu fazla olan bir görevi yerine getirmektedirler. İstenilen nitelikleri taşımayan; yöntemi ya da verileri hatalı, dolayısıyla doğru bulguları içermeyen ve etik kurallarına uymayan çalışmaların önlenmesindeki en önemli kurum dergi editörlüğüdür. Çevresel faktörlerin olumsuzlayan yönlerinden daha az etkilenmesi için editörün bilimsel ve akademik niteliklerinin yanı sıra sağlam kişisel ve psikolojik özellikleri de taşıması gerekir (Kozak, 2006). Editör, okuyucuya karşı ciddi bir sorumluluk taşımakta olup yayına kabul alan çalışmaların sadece bilimsel değeri nedeniyle yayınlanacağı güvencesini sağlamak durumundadır (Kutsal, 2004; 2006). Kabul edilme konusunda kararsız kalınan makaleler için belirleyici son karar editöre aittir; bu nedenle editörün yenilikçi, alanyazına hâkim ve vizyoner olması derginin saygınlığının artmasına da büyük katkı sağlayacaktır. Yayınlanacak çalışmanın mevcut alanyazına katkısı, hipotezleri, test edilebilirliği ve tekrarlanabilirliği vb. niteliklere sahip olup olmadığını denetleyecek olan kişi yine editördür. Dolayısıyla, editörlük görevini üstlenecek kişilerin, akademik dil ve anlatım bilgisi, bilimsel bilgi ve birikim, değerlendirmeye yeterli zaman ayırma, dil bilgisi, editörlük/hakemlik bilgisi, etik, istatistik bilgisi, alanyazını (alanyazın) izleme, yöntembilim bilgisi gibi nitelikleri taşıması beklenir (Kozak, 2006; Kaygusuz, 2012; Rosovsky, 1996). Başarılı bir editör olabilmek için öncelikle “iyi bir okuyucu” olunmalıdır. İyi okuyuculardan fikir almak da kişiyi geliştirir, zenginleştirir. Başkalarının kaleme aldığı dokümanları incelemek, eleştirmek önemlidir ve yine önemli bir gelişim yoludur (Kutsal, 2019). İyi bir editörün; alanında bilimsel yayınlara sahip, kariyerinde belli bir noktaya ulaşmış aktif bir araştırmacı/bilim insanı, gelişen teknolojiye uyumlanabilen, etkili zaman yönetimi becerilerine sahip, diplomatik nitelikli, bağımsız ve adil kararlar verebilen, gereğinde tolerans gösterebilen ya da inisiyatif alabilen, yetkileri geniş, geleceği okuyabilen bir kişi olması gerekir (Yıldızeli, 2011; Kutsal, 2019). Bu özelliklerin bilimsel yayın sürecinde diğer bileşenlerle de ilişkili olduğu ve yerine getirilmesinin başka değişkenlerden etkilendiği de bir gerçektir. Buna göre dergiye gelen çalışmaların değerlendirilmesi ve yayımı ile ilgili son karara kadar işleyen sürecin merkezinde yer alan editörlerin süreci yönetebilmesi önemlidir.

Bilimsel çalışmaları birer özgün iletişim belgesi olarak niteleyen Ekmekçi ve Konaç (2009), yazarların okurlar tarafından anlaşılabilmesi ve bilimsel iletişim araçlarının asıl hedefe ulaşabilmesi için çoğu yazılı olmayan bazı kuralların da dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadırlar. Genel yazma ve özelden ise bilimsel yazma konularında değinilmesi gereken bazı noktalar olduğunu belirten Olkun (2006); bir savın, konu dağıtılmadan önemli noktalara vurgu yapılarak yazılmasının önemi üzerinde durmaktadır. Lonka (2003) yazma konusunda net ve tek bir yöntem tanımlamanın mümkün olmayacağı; deneyime ve dönüte dayalı bir gelişme sürecinin izlenmesi gerektiği kanaatindedir. Bu bağlamda, saygın dergilerdeki güncel araştırmalar içerik, yöntem ve yazım üslubu açısından incelenip takip edilebilir. Yazarlara, kendi yazım tekniklerini geliştirmeleri için yazdıkları yazıları eleştirel gözle okuyacak birilerine okutmaları önerilebilir. Bireyin, eğitim hayatı boyunca serbest düşüncelerini, gözlem ve izlenimlerini ve bir veriye dayalı sonuçları yazma gibi başlıkların olacağı detaylı bir eğitim sürecinde yetişmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Olkun, 2006).

Bilimsel araştırmaları değerlendirme görevini üstlenen hakemleri kastederken İngilizce alanyazında “referee” ve “reviewer” kelimeleri sıklıkla kullanılmaktadır. Hakemlerin temel görevi yayınlanacak olan çalışmalara karar vermek ve bir makalenin en iyi biçimiyle basılmasına katkı sağlamaktır. Bilim dünyasında bir konuda ilk olmak, konuya öncülük etmek büyük bir saygınlık kaynağı

olarak kabul edilir. Bu açıdan bakıldığında değerlendirmenin gecikmesi birçok başka sorunun ve mağduriyetin yanı sıra, öncelik ve saygınlığın gerçek sahibinden bir başkasına gitmesine neden olabilir. Bu yüzden değerlendirme süresi mümkün olduğunca aşılmamalı, verilen süre içerisinde tamamlanmaya çalışılmalıdır (Benos ve ark., 2007; Kaygusuz, 2012). Akran değerlendirmesi olarak tam çevirisini yapabileceğimiz "peer-review hakemlik" sistemi çokça rağbet görmüş bir eser olan Topping'ın (1998) çalışmasında "kişilerin bir ürününün seviyesini, değerini veya kalitesini diğer eşit statüdeki kişiler tarafından dikkate alınması ve belirlenmesi yöntemi" olarak tanımlanmaktadır. Peer-review hakemlik sistemi yüksek kaliteli hakem değerlendirmeleri sağlamak için makalelerin doğru hakemlere atanması şartıyla bir nevi akademinin bel kemiğini oluşturmaktadır (Thurner ve Hanel, 2011; Bianchi ve Squazzoni, 2015; Stelmakh ve ark. 2018). Hakem değerlendirmesi, makale yayınlama sürecinin en önemli parçalarından biridir. Araştırma sonuçlarını hakemli bir süreçten geçirerek yayınlamadığı sürece akademik bir derginin meşru olarak tanınması zordur. Akran değerlendirmesi, kuramsal içeriğin ve bilimsel bulguların akran uzmanlar tarafından değerlendirildiği ve kalitelerinin resmi olarak onaylandığı bir süreçtir. Gönderilen makaleleri gözden geçirmek için doğru hakem atamak editörler için çok zor bir iştir (Choi ve Seo, 2021). Değerlendirmeyi yapacak hakem seçimindeki ölçütlerden biri, kişinin uzmanlaşmış olduğu konu ve alana göre belirleme/seçim yapmaktır (Ishag ve ark., 2019). Bu süreçte bazı hakemlerin nitelikli inceleme yapmaması ve zamanında geribildirim vermemesi gibi sorunların yaşandığı; bunlara ek olarak kimi zaman hakemlik isteklerine dönüş yapılmadığı da bilinmektedir.

Bütün bir yayım sürecinin başlangıç bileşeni aslında yazarın kendisidir. Yazarın bir çalışma üretmesi ile başlayan süreç ortaya çıkan ürünün doğru yerde yayımlanması ile devam etmektedir. Bu yüzden çalışmaya uygun bir dergi seçimi önemlidir. Dergi seçiminde, dergiye yayın gönderen yazarların eğilimleri dergilerin sunmuş olduğu niteliklerden etkilenmektedir. Doğal olarak yazarlar, çalışmalarının alanları doğrultusunda en iyi koşulları sunan akademik dergide yayımlanması hedefine ulaşmaya çalışmaktadır. İşte bu noktada yayının niteliğine karar verme süreci, ön inceleme ve hakem incelemesi olarak iki aşamada gerçekleşmektedir. Ön-inceleme editör ve editör yardımcılar tarafından gerçekleştirilir ve bu aşamada yayım adayının genel biçimsel nitelikleri, ana hatları ve başlıkları taşıyıp taşımadığına, bu başlıklar altında verilmesi gerekli olan bilgilerin verilip verilmediğine bakılır (Gülerce, 2012). Hakem incelemesi yayım adayının içeriği ile uyumlu ve konuya hâkim alan uzmanlarının katkısıyla gerçekleşir. Hakemlerden yayını gerek biçim gerekse içerik açısından derinlemesine incelemeleri; alana katkı, özgünlük, acıcılık, dili doğru kullanma gibi ölçütler doğrultusunda fikirlerini belirtmeleri istenir (Aydın, 2003). Editörün iletişimi sağlaması ile hakem görüşlerine ilişkin düzeltmeler yazara gönderilir. Eğer hakem düzeltme veriyse bu görüşler doğrultusunda yazar gerekli düzeltmeleri yaptıktan sonra makaleyi sisteme yükler. Editör gerekli kontrolleri ve sistemsel işlemleri yerine getirdikten sonra makale yayım sürecine hazır hale gelmiş olur. Kuşkusuz bu sürecin sağlıklı yürümesi için yayıncı tarafından sağlanan altyapı ve teknik hizmetleri de önem taşımaktadır. Görüldüğü üzere bir araştırmanın fikir olarak doğuşundan yayım haline dönüşmesine kadar geçen bu uzun süreçte birçok bileşenin etkisi vardır. Bu işleyiş birbiri ile yakından ilişkilidir ve bir makinanın içerisindeki çarkların uyumlu çalışması gibi birbirine bağlıdır. Bu çarklardan biri görevini yerine getirmediğinde süreç sekteye uğramaktadır. Bu nedenle bileşenlerin görev ve sorumluluklarını bilime katkı sunma bilinci ile hareket ederek yerine getirmelerinin oldukça önemli olduğu söylenebilir.

Editörlerin, ilgili makaleyi uygun biçimde yayımlayabilmesi için araştırmacılara, dergi yöneticilerine, araştırma ortamına, hakemlere ve okuyuculara da birtakım sorumluluklar düşmektedir. Yazar, editör, hakem ve yayıncıların ortaklaşa çalışmalarıyla süreç doğru yürütülebilir. Makalelerin doğruluğu ve geçerliğine ilişkin güvence verebilmek açısından tarafsız, konusunda bilgili, uzmanlaşmış hakemler seçilmesine özen göstermek elzemdir (Yıldızeli, 2011).

Hem yazar, hem editör ve hem de hakemlerin bu süreçlerde yaşadıkları birtakım sorunlar vardır. Bir editör için gelen yayını ön incelemeden geçirip yayına hazırlamak, içerisinde birçok teknik aşamayı da barındıran zorlu bir süreç iken; derginin çekim merkezi olabilmesi için dizinlerde taranma çabası içerisine girmesi de diğer bir temel gerekliliktir. Benzer biçimde, bir yazar hem alanyazın taramasını iyi yapıp konusuna ilişkin içeriğe hâkim bir kuramsal yapı oluşturmalı hem de ortaya koyduğu verilerin özgün olması kaygısını gütmelidir (Kutsal, 2019; Yıldızeli, 2011). Hakemlere düşen ise yazarın çabasının ne oranda yeterli ve alana hizmet eder olduğunun değerlendirmesini yapmaktır.

Bilimsel yayıncılıkla ilgili üzerinde durulması gereken bir diğer nokta ise 'indeks'tir. İndeks sözcüğünün Türkçedeki karşılığı "dizin" dir. Türk Dil Kurumu (2022) "dizin" sözcüğünü belli bir bilginin veya belgenin bulunduğu yeri gösteren liste olarak tanımlamaktadır. Bu bağlamda dizin, akademik dergileri belirli kurallar çerçevesinde bünyesinde barındıran veri tabanı olarak ifade edilebilir. Diziner belirli bir konuda üretilen bilginin kendi sistemine kayıtlı olan dergiler vasıtasıyla toplu olarak okuyucuya iletilmesini sağlamaktadır ve böylece bilgiye ulaşma hızı artmaktadır. Başta akademisyenler olmak üzere, tüm araştırmacılara ve okuyuculara incelemek ya da atıfta bulunmak istediği konuyla ilgili kolay ve konu/kategori bazlı erişim imkânı sağlaması açısından günümüz akademi dünyasında oldukça önemli bir konuma gelmiş durumdadırlar (Asan, 2017). Bu durum da her derginin birçok dizin tarafından taranma çabasını ve dergilere yayın gönderen yazarların öncelikli ölçütünün derginin tarandığı diziner olması sonucunu doğurmuştur. Niteliği yüksek, özgün bir içeriğe sahip, güncel bilgi sunan dergiler bilimsel iletişimin temel kaynakları olup genellikle dizinleriyle öne çıkmaktadırlar (Asan, 2017; Sarier, 2011). Dizinerin öne çıkma nedenlerinden biri de akademik yükselme sürecinde dizinli dergilerde yayın yapma ön koşuludur. Bir derginin özellikle Web of Science (WOS), SCOPUS ve PubMed gibi indeksler tarafından taranmasının ve Web of Science'in bileşenleri olan SCI-Expanded, SSCI ve AH&CI gibi indekslerin ön plana çıkmasının nedenleri arasında özellikle doçentlik için zorunlu hale gelmesi, TÜBİTAK'ın bu dergilerde yayınlanan makaleler için maddi destek vermesi ve akademik teşvikte de yer alması sayılabilir (Asan, Sezgin, Giray, 2020). Bu koşullar nedeniyle bazı dizinlerde yer alan dergilere talebin artması, bu talebin yayın yapma sürecini uzatması, yurt içindeki bilgi üretme kapasitesinin özellikle yurtdışı kökenli özel kuruluşlara bağlı kalması sonucunu doğurduğu söylenebilir. Diğer yandan bu kuruluşların indekslerde yer bulmuş yerel dergileri satın alıp kar amaçlı hareket etmeleri (şabeli dergiler) de bir başka sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Dizinerde yer almamak, içeriği ne kadar bilimsel ve ne kadar zengin olursa olsun bir derginin kullanımını ve görünürlüğünü olumsuz yönde etkilemektedir. Bu nedenle bilimsel dergiler her ülkede çeşitli dizinlerde taranmaktadır. Asan (2017), atıf sayısı az olan ya da hiç atıf almayan çalışmaların bulunduğu dergilerin uluslararası dizinlerde çok uzun kalabilmesinin zorluğunu vurgulamaktadır. Çünkü bu durum derginin kalite algısı üzerinde olumsuz bir etki oluşturmakta ve bu dergilere kaliteli çalışma gönderilme olasılığı azalmaktadır. Ayrıca özellikle alan dizini ve SSCI olarak nitelenen diziner, dergi kabul politikaları açısından genellikle çok uzun bir bekleme ve değerlendirme süresi istemektedirler. Dergiler için sorun oluşturan bir diğer konu ise dergilerin nitel ve şekli standartları sağlamaları gerekliliğinin, dizinden atılma ihtimali nedeniyle üzerlerinde baskı oluşturmasıdır (TEDMEM, 2015). Belli bir makale sayısına ulaşmadan bu tür dizinlere başvuru dahi yapamamak da dergileri zora sokan nedenler arasındadır. Bir diğer önemli nokta ise, bazı dizinlerin "dizinleme ücreti" adı altında çok yüksek meblağlar talep edebilmeleridir. Bu bağlamda, bilginin yayılmasını ve bilimsel bakış açısının daha geniş kitlelerce benimsenmesini temel hedef olarak alması beklenen akademik yayıncılık dünyasının, dizinlenmeyi ciddi bir rant kapısına dönüştürdüğü, etik bağlamda kabul edilemeyecek oranlarda ücretler talep ettiği (Öztoprak, 2020) ve dergileri bir anlamda kendine mecbur ettiği söylenebilir.

Dizinerdeki beklentiler arasında makalelerin atıf, indirilme, görüntülenme sayısı gibi analizlere ve DOI (Digital Object Identifier) numarasına yer verilmesi sayılabilir. Bu yönüyle araştırmacılar yapılan çalışmaların ne ölçüde alana katkı sağladığının göstergelerine ulaşılabilmesi amaçlanmaktadır. Son yıllarda Google Scholar (Akademik) da bu alana hizmet etmektedir. Dokümanların atıf analizi ve alıntı grafiğinin oluşturulmasına dayanan bibliyometrik analiz yöntemi ile makalelere ilişkin verilere Google Akademik'den ulaşılabilir. Bir başka deyişle Google Akademik görünürlüğün geniş bir alana yayılarak tanınma, keşfedilme ve kabul görme gibi bilimsel araştırmaları yayımlamanın kimi amaçlarına hizmet etmektedir. Bu da etki faktörü olarak değerlendirilebilir. Bilim dünyasında bir yayının etki faktörünün nerede yayımlandığından daha önemli olduğu düşünülmektedir. Bir makalenin bilimsel ve akademik ağlar üzerindeki etkisinin, yayımlandığı dergi ve dizininden daha öncelikli bir konuma geldiği söylenebilir (Gökkurt Demirtel, 2017).

Akademik dergi sürecinin ana bileşenleri olan yazar, editör ve hakemlerin söz konusu süreçteki rol ve etkinlikleri ile ilgili alanyazın incelendiğinde sınırlı sayıda araştırmaya rastlanmaktadır. Eğitim ile ilgili uluslararası bilimsel dergilerde yayın yapma sürecinin fırsatlar, sorunlar ve çözüm önerileri açısından değerlendirilmesinin yapıldığı (Olkun, 2006); iyi bir hakem olmanın temel gerekliliklerinin incelendiği (Aydın, 2003), bir makalenin yayımlanabilmesi için gerekli bilimsel yazım biçimiyle ilgili bazı genel tercihlerin pratik ve basit kuralların özetlenerek sunulduğu (Ekmekçi ve Konaç, 2009); bilimsel yazarlık

ölçütleri ve etik konusunun dile getirildiği (Özdemir, 2004); evrensel bilimin paylaşımında dergiler ve kongrelerin yerinin tartışıldığı ve makalelerin yayımlanma aşamasında uygun dergi seçimine ilişkin saptamaların yapıldığı (Kutsal, 2019) görülmüştür. Editör olmanın gerektirdiği nitelikler (Kutsal, 2019) ve Türkiye’de Sosyal Bilimler alanında yayınlanan akademik dergilerdeki dergi editörlüğünü ilgilendiren sorunlar (Yıldızeli, 2011) ele alınmıştır. Ayrıca, makaleye uygun hakem atamasının önemi ve gerekliliğini tartışan çalışmalar da (Akça ve Akbulut, 2020; Choi ve Seo, 2021; Ishag ve ark., 2019; Stelmakh ve ark. 2018; Wang ve Sun, 2018) alanyazında yer almaktadır. Tüm bunların yanı sıra bilimsel yayıncılığın çeşitli çalıştaylar düzenlenerek tartışıldığı görülmüştür. 2006 yılında gerçekleştirilen “I. Sosyal Bilimlerde Süreli Yayıncılık Kurultayı” dergi editörlüğü ve hakemlik sistemi, araştırma ve yayın etiği, bilimsel makale ve yayın nitelikleri, gibi başlıklarda gerçekleşen panellerde konunun derinlemesine tartışılmasına ve ileriye yönelik doğru ve çağın gereklerine uygun adımların atılmasına öncülük etmiştir. 2014 yılında Türk Eğitim Derneği (TEDMEM) tarafından Akademik Yayıncılık ve Dergicilik, Kalite Politikaları ve Yönelimler Çalıştayı düzenlenmiş, akademik yayıncılığın sorunları tartışılmıştır ve 2015 yılında raporu yayımlanmıştır. 2020 yılında Türkiye’de Sosyal Bilimlerde Akademik Dergiciliğin Meseleleri Çalıştayı düzenlenerek sürecin bileşenlerinin yaşadığı sorunlar tartışmaya açılmıştır.

Yukarıda belirtilen araştırmalar incelendiğinde bu çalışmanın üç unsurunu oluşturan editör, hakem ve yazar başlıklarının genellikle ayrı ayrı ele alındığı görülmektedir. Gerçekleştirilen çalışmanın editör, hakem ve yazarları aynı çalışmada ele alması, akademik yayıncılığın temel tartışma konuları ve ölçütleri açısından bu üç unsurun da görüşlerine yer verilmiş olması çalışmanın özgün ve güçlü yanı olarak görülmekte; bu bağlamda alana katkı sağlaması umulmaktadır. Görüldüğü ve aslında bilindiği üzere bilimsel yayıncılığın yazar(lar), editörler ve hakemler olmak üzere üç bileşeni vardır. Bu bileşenlerin yayın sürecine yönelik deneyimlerine ulaşılması akademik yayıncılığın gelişmesi açısından önem taşımaktadır. Özellikle de eğitim alanındaki gelişmekte olan akademik dergilerde yayın yapma sürecinde yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri yeni fikirlerin ortaya çıkarılması noktasında akademik yayıncılık üzerine yapılan tartışmalara ışık tutacaktır. Bu bağlamda çalışma; eğitim dergilerindeki yayın sürecinin bileşenleri olan editör, hakem ve yazarların deneyimlerini kendi bakış açılarından ortaya koymak ve bu verilerden yola çıkarak öneriler sunmak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

YÖNTEM

Çalışma nitel araştırma modellerinden durum çalışması deseniyle gerçekleştirilmiştir. Durum çalışması var olan bir ya da birden fazla durumun derinlemesine ve bütüncül olarak incelenmesine dayanmakta, ilgili durumun nasıl etkilediği ve ilgili durumdan nasıl etkilendiği üzerine odaklanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Araştırma, durum çalışması desenine uygun olarak bilimsel yayın sürecine ilişkin editör, hakem ve yazar görüşlerinin incelenmesi hedeflenmiştir.

Çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Ölçüt örneklemede önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan durumların çalışılması söz konusudur (Yıldırım ve Şimşek, 2018; Creswell, 2013). Bu sebeple katılımcıların eğitim dergilerinde yayın sürecini editör, hakem ve yazar olarak deneyimlemiş olması; çalışmaya gönüllü katılıyor olması ölçütlerine dikkat edilmiştir. Ayrıca katılımcılar belirlenirken üniversite dergisinde, TR dizinde ve çeşitli alan dizinleri tarafından taranan dergilerde deneyim sahibi olmasına özen gösterilerek bu ölçütlere uyan 3 editör, 3 hakem ve 3 yazara ulaşılmıştır. Katılımcılardan 3’ü profesör, 4’ü doçent ve 2’si doktor unvanına sahiptir.

Veri toplama aracı

Nitel araştırmalarda veriler görüşme yoluyla elde edilirken yarı yapılandırılmış sorulara dayanan görüşme formu; araştırmacılar tarafından esnek bir yapıya sahip oluşu, derinlemesine bilgi toplama imkânı sunması ve elde edilen verileri çözümleme kolaylığı sağlaması bakımından sıklıkla tercih edilmektedir (Balci, 2009; Jackson, 2009; Yıldırım ve Şimşek, 2018). Yapılan alanyazın taramasına dayanılarak eğitim dergilerinde yayın sürecini deneyimlemiş editör, hakem ve yazarlara yöneltilen sorular belirlenmiş ve her biri için paralel sorular içeren birer yarı yapılandırılmış form hazırlanmıştır. Formun ön uygulaması yapılmış ve iki akademisyenden uzman görüşü alınmıştır. Bu sürecin sonunda

gerekli düzenlemeler yapılarak veri toplama aracına son hali verilmiştir. Formda katılımcı çeşitliliğine göre başlıca aşağıdaki sorulara yer verilmiş ve görüşme sürecinde sondaj sorularla derinlik sağlanmaya çalışılmıştır.

Editörlere yöneltilen başlıca sorular:

Editörlük görevine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

Dergilerin dizinlenmesi konusunda görüşleriniz nelerdir?

Dergi yayın politikalarınız nelerdir? vb.

Hakemlere yöneltilen başlıca sorular:

Hakemlik görevine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

Makale inceleme sürecine yönelik görüşleriniz nelerdir?

Dergi dizinleri konusunda görüşleriniz nelerdir? vb.

Yazarlara yöneltilen başlıca sorular:

Makale yazma ve yayın sürecine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

Dergi yayın politikaları hakkında neler düşünüyorsunuz?

Dergi dizinleri konusunda görüşleriniz nelerdir? vb.

Verilerin toplanması ve analizi

Katılımcılara e-posta ve telefon yoluyla ulaşılarak araştırmanın içeriği hakkında bilgi verilmiş ve görüşme randevusu talep edilmiştir. Covid tedbirleri ve araştırmacı ile katılımcıların Türkiye'nin farklı şehirlerinde olması nedeniyle görüşmeler çevrim içi gerçekleştirilmiştir. Ortak belirlenen gün ve saatte Zoom platformu üzerinden gerçekleştirilen, iki araştırmacı ve katılımcının yer aldığı görüşmeler 60-75 dakika arasında sürmüştür.

Katılımcı izniyle kayıt edilen görüşmeler araştırmacılar tarafından deşifre edilerek yazılı metinlere dönüştürülmüştür. Görüşmeler sonucunda elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizi elde edilen verilerin ilişkilendirilerek gruplandırılması yoluyla gerçekleştirilir. İçerik analizinde temel amaç verileri okuyucunun anlayabileceği bir şekilde birbiri ile ilişkili kavramları düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu bağlamda içerik analizinin kodlama ve ayıklama, temaların belirlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlama aşamaları dikkate alınarak analiz edilmiştir. Araştırmacılar verileri birlikte analiz etmişlerdir. Veri setinin incelenme sürecinde keşfedildiği tümevarımcı analiz tekniği ile kodlar, alt temalar ve temalar verilerden yola çıkılarak belirlenmiştir. Tema, alt tema ve kodlar tablo şeklinde verilmiş ve doğrudan alıntı cümlelerle desteklenmiştir. Editörler E, hakemler H, yazarlar Y harfi ile kodlanmıştır.

Geçerlik ve güvenilirlik

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirlik için inandırıcılık, aktarılabirlik, tutarlılık ve teyit edilebilirlik stratejileri kullanılmaktadır (Lincoln ve Guba, 1985). Araştırmada katılımcılarla ve konu ile uzun süreli etkileşim içerisinde bulunma ve katılımcı teyidi yoluyla inandırıcılık artırılmaya çalışılmıştır. Katılımcıların konu ile ilgili deneyim sahibi olmaları vb. ölçütlere göre belirlenerek amaçlı örneklem kullanılması, katılımcı çeşitliliğinin sağlanması, görüşme için veri toplama aracının belirli ölçütlere göre önceden hazırlanmış olmasına dikkat edilerek araştırmanın aktarılabirliği artırılmıştır. Araştırmada uzman görüşü alınarak teyit edilebilirlik ilkesi gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Veri toplama ve analiz süreci ayrıntılandırılarak dış güvenilirlik sağlanmaya çalışılmıştır.

BULGULAR**1. Editör Görüşlerine Yönelik Bulgular**

Araştırmada ilk görüşmeler editörlerle gerçekleştirilmiş, yapılan analizler sonucunda editör görüşleri *editörlük görevi*, *dizin*, *dergi yayın politikaları* olmak üzere üç tema altında toplanmıştır. Elde edilen verilerden yola çıkılarak tablolar oluşturulmuştur.

Editörlük görevi teması altında güdüleyici etmenler ve zorlayıcı etmenler olmak üzere iki alt tema yer almaktadır. Editörlerin görüşlerinin güdüleyici etmenler alt teması altında editör olmanın sosyal ağları geliştirmesi gibi kişisel gelişime katkı olduğu belirtilmiştir. Yine aynı alt tema altında akademik yayın alanı oluşturmak, bilimsel üretim sürecine katkıda bulunmak ve bilimin dünya çapında yaygınlaştırılmasını sağlamak gibi bilim insanı olma sorumluluğu bağlamında bilimsel üretime olan katkılara vurgu yapılmıştır.

Tablo 1. Editörlerin görevlerine ilişkin görüşleri

Tema- lar	Alt Temalar	Kodlar	Editör Görüşleri
Güdüleyici etmenler	Editör olmanın kişiye katkıları	Editör olmanın kişiye katkıları	Sosyal ağımın gelişmesini sağladı. Her bir makaleye dokunmak farkında olmadan beni geliştirdi. Bilimsel üretim sürecine katkıda bulunmak beni manevi olarak tatmin etti. Akademik teşvik, yükselme kriterlerinde katkısı var. E1
		Bilimsel üretime katkı	İnsanlara ve bilime katkı sağlamak ve yayın yapılabilecek akademik bir platform oluşturmak. E1 Önemli bir akademik görev. Bu görev için motive eden şey bilimsel üretim sürecine destek olmak, daha nitelikli ürünlerin çıkmasına yardım etmek ve bir anlamda deneyim kazanmak.E2 Türkiye’de üretilen nitelikli yayınların dünyaya tanıtılması sorumluluğu olarak görüyorum. E3
	Editör olmanın yarattığı zorluklar	Editör olmanın yarattığı zorluklar	Editörlük, bir akademisyenin hiçbir şey talep etmeden akademisyenlik sorumluluğuyla yaptığı bir görev olarak görülmelidir. Dolayısıyla dizgi, ofis işlemleri gibi işlemlerde destek almakta zorlanıyoruz. E3 Editör aslında her makalede yazar ve hakem gibi çalışıyor. Ve bir sayıda en azından dört beş makale yayımlandığı düşünülürse bu iş yükü oldukça yorucu oluyor. Çok zaman ve emek isteyen yorucu bir görev. E2
		Yazarlara ilişkin sorunlar	Yazarların sabırsız olması ve dergi formatına tam olarak uygun hale getirmeden sisteme makalelerini sisteme yüklemeleri zaman zaman problemlere yol açıyor. E1 Olası olumsuz dönüşlerde bazı yazarların tepkisel davranması. Örneğin çalışmalarını geliştirmek için sunulan önerilere tepkisel söylemlerle karşılaşıyoruz. E2
Zorlayıcı etmenler	Hakemlere ilişkin sorunlar	Hakemlerin yeterli ilgiyi göstermemesi sorunların başında yer alıyor. Dönse de kaliteli bir dönüş yapmaması yüzeysel inceleme yapması ve hakemlik için indeksli dergileri tercih etmeleri. E1 Hakemlere editör olarak yalvarıyorduk. Şimdi daveti kabul etmediyse başka hakeme gönderiyorum. Hakeme ücret verildiğinde daha ciddiye alıyor. E1 Bazı hakemlere hiç göndermek istemiyorum. Ya hiç dönüş yapmıyorlar ya da yeterince iyi dönüt vermiyorlar. Belki puan vb. uygulamalarla hakemlerin bu yaklaşımları değişebilir.E2 Hakemlerin dönüşleri geç oluyor ya da hiç dönmüyorlar. Puanın kaldırılması hakemlik sürecini olumsuz etkiledi.E3	
		Derginin indekslenmesi	Derginin indekslenmesi editör olarak yaşanan sorunlar arasında. Çünkü yayın yapmak için yazarlar indekslerinize bakıyor ama derginin indekslenmesi içinde belirli bir yayın sayısı ve yıla ulaşmış olmak gerekiyor. Üstelik bazı indeksler yüksek ücretler talep ediyor, bu da gelişmekte olan ve sponsoru olmayan dergi editörleri için ciddi bir sorun teşkil ediyor. E1 İndekslere ilişkin ölçütler iyi incelenip ona göre başvuru yapıldığında sorun yaşanmıyor. Dergimizde etik ilkelere özen gösterdik ve yayın kurulumuzun dünya çapında alanın önde gelen isimlerinden olmasına dikkat ettik ve herhangi bir sorun yaşamadık. E3
	Editöryal işleyişe ilişkin deneyim eksikliği	Editöryal işleyişe ilişkin deneyim eksikliği	Üniversite dergilerinde editörlük görevi olarak veriliyor. Editör değişiminde bir oryantasyon süreci olmalı. Bu geçiş süreci olarak adlandırılabilir. Ben kendimden sonraki arkadaşına bu oryantasyon sürecini yaşatmaya çalıştım, kendi başladığımda ise genel sorumluluğumu tam bilmiyordum, beni zorlamıştır, yaparak zaman içinde öğrendim.E2

Editörlük görevinin zorlayıcı etmenleri alt teması altında çok zaman alıcı ve emek isteyen bir sorumluluk olduğu, yazarlarla iletişim sürecinde yaşanan olumsuzluklar, hakemlerin ilgisizliği ya da özensizliği, dergilerin dizinlenme sürecinde yaşananlara vurgu yapıldığı görülmüştür. Ayrıca özellikle üniversite dergilerinde görev alan editörlerin deneyim eksikliği nedeniyle oryantasyona ihtiyaç duydukları bulgular arasında yer almaktadır.

Tablo 2. Editörlerin dizinlere ilişkin görüşleri

Temalar	Alt Temalar	Kodlar	Editör Görüşleri
Dizin	Olumsuz yönleri	Standart sağlama	Dizinleme dergilere belirli koşulları sağlama zorunluluğu getiriyor. Böylece yazarlara da güven veriyor. Kaliteden ödün vermeyi de engellemiş oluyor. E2 İndeks bir derginin bilimsel esaslara göre yürüdüğünün göstergesidir. Dolayısıyla belli standartların karşılandığının göstergesi olarak görülmelidir. Aynı zamanda önemli olan sadece yayının kalitesi değil, yayımlandığı derginin hangi dizinlerde tarandığıdır. E3
		Bilimsel yayıncılıkta tekelleşme	Türkiye’de ve dünyada dizinlerden ne anlaşıldığı tartışmalı bir durum. İndeksler bence kaldırılmalı. Çünkü kapitalleşen bir sisteme dönüştü. Örneğin Web of Science neden bu kadar önemseniyor. Sonuçta Google Scholar’a yazdığınızda makaleye ulaşabiliyorsunuz ve tüm alıntıları da gösteriyor zaten. Yayıncılık farkında olmadan tekelleştiriliyor ve bu da bilimsellik ve akademisyenlik kisvesi altında gerçekleştiriliyor. DOI de benzer bir durum. Nihayetinde makalenin adresini veriyor. Bu durumda Google Scholar’la aynı işlevi görüyor neden para verilsin. E1 Yabancı dilde yayın zorunluluğu yazarı yoran bir süreç.E2 TR Dizin’le çok sorun yaşıyoruz. Yıl ortasında kural koyup dergiyi ona göre değerlendiriyorlar, bu durum derginin dizinlenme sürecinde sorunlara yol açıyor. E3

Editörlerin görüşleri incelendiğinde dizin ile ilgili olumlu ve olumsuz görüşlerin yer aldığı görülmektedir. Dergilerin dizinlerinin olumlu yönleri arasında dergilerin bilimsel esaslara ve belirli standartlara göre yayımlandığının göstergesi olduğu belirtilmiştir. Öte yandan dizinlerin bilimsel tekelleşmeye yol açtığı ve gelişen teknoloji ile aynı işlevi gören sistemlerin olduğu görüşler arasında yer almaktadır. İndekslerin para karşılığında verdikleri hizmetlerin Google Scholar ile ücretsiz ve daha kolay ulaşılabilir bir hale geldiği belirtilmiştir. Ayrıca dizinleme yapan kuruluşların dergiden ve araştırmacıdan ücret alması ve üretilen bilgiyi aracı bir kurum olarak kütüphane ya da diğer kullanıcılara satmasının bilimsel tekelleşme olarak nitelendirilebileceği vurgulanmaktadır. Ek olarak DOI numarasına ilişkin görüşler de yer almaktadır. DOI numarasının makalenin adresini gösteren bir numara olduğu ve bu hizmet için dergilerden ücret alındığı belirtilmiştir. Bu hizmeti ücretsiz veren şirketlerin olduğu vurgulanmıştır. TR Dizin gibi bazı dizinlerin ise dizinlenme sürecinde kurallarını değiştirerek sorunlara yol açtığı görüşü bu tema altında dile getirilen görüşler arasındadır.

Tablo 3. Editörlerin dergi yayın politikalarına yönelik görüşleri

Temalar	Alt emalar	Kodlar	Editör Görüşleri
Dergi Yayın Politikaları	Avcı Dergiler	Bilimin yozlaştırılması	<i>Avcı yayıncılık bilimsel esasları ötelemekte, öncelemektedir. Bilimin yozlaşmasına neden olmaktadır. E3</i> <i>Bilimin toplumla buluşma kısmını tekelleşme eğiliminde olduğu görülüyor, para alınarak kabul gören indekslerde yayın yapma olanağı sağlanıyor. Avcı derginin çıkması aslında bilimsel üretimin görevde yükselmeye dayandırılmasından kaynaklanıyor. Zaten avcı dergiler bir süre sonra indeksten düşürülüyor. Ama o sırada unvan alınmış oluyor. Bunun önüne geçilmesi için yerelde bir kontrol mekanizması olmalı ve avcı dergiciliğin önüne geçilmeli.E1</i>
	Dergi Dizinleri	Yayıncıların sömürüsü	<i>Hem hakemi hem de bilim insanını sömürüyor. Proof reading adı altında para alıyor. Yayın işleme parası da alınıyor. Her haliyle sömürü düzeni oluşuyor. Bilimsel üretimin tekelleşmesine neden oluyor. İndeksli dergilerin yayıncuları hakem, yazar ve editör üzerinden rant elde ediyor. E1</i>
	Hakemlere ücret ödenmesi	Etik ikilem	<i>Hakemlik adanmışlık ve gönüllülük işidir. Bu nedenle hakemlere ücret verilmemesi gerektiğini düşünüyorum. Aslında ücret alındığında hakemin etik ilkelerden taviz vermeyeceğinden emin olmak gerek. Bu da her zaman mümkün olmayabilir. Bu durum etik bir ikilem doğuruyor. Ücret yerine puan verilmesi motivasyon kaynağı olabilir. E2</i> <i>Her ne kadar maddi gereklilikler olsa da etik açıdan ücret alınmasını doğru bulmuyorum. Ticari anlayışa düşülmemelidir. E2</i> <i>Hakemlere ücret ödenmesini doğru bulmuyorum.E3</i> <i>Etik ilkeler dahilinde hakemlerin işlerini ciddiye almaları için güdüleyici bir etmen olabilir. Hakemlere editör olarak yalvarıyorduk. Şimdi daveti kabul etmediyse başka hakeme gönderiyorum. Hakeme ücret verildiğinde daha ciddiye alıyor. E1</i>
	Yayın İşletim Ücreti	Bilimsel üretimin ticarileştirilmesi	<i>Gerekirse devlet desteği sağlansın ama para söz konusu olmamalı. Para almak bilimi yozlaştırıyor, bunun içerisinde olmamız mümkün değil. E3</i> <i>Bazı indeksli dergiler yazara üretimi için, hakeme emeği için para vermek yerine yayın işletim ücreti adı altında para alıyor. Bu durum küresel sermayeye hizmet olarak görülebilir. Yayıncı burada rant elde ediyor, bu makaleleri yüksek rakamlarla diğer araştırmacılara ya da kütüphanelere satıyor. Bilimi üretenler üzerinden para kazanıyor. Ama gerçek emek sahiplerine ödeme yapılmadığı gibi onlardan para talep ediyor. Ancak bilimsel üretimin yaygınlaştırılması amacıyla kurulan gelişmekte olan dergiler sponsor vb. bulamadığı için yayın işletim ücreti olarak cüzi rakamlar alabilir ve bunu sitesinde açıkça yatırılan paranın nerede kullanıldığını şeffaflık ilkesiyle açıkladığında bu durum anlaşılır bulunabilir.E1</i>

Tablo 3'te editörlerin dergi yayın politikalarına yönelik görüşleri yer almaktadır. Bu görüşlerin avcı dergiler, dergi dizinleri, hakemlere ücret ödenmesi ve yayın işletim ücretine ilişkin görüşler olarak dört alt temayı oluşturduğu görülmektedir. İlk alt tema olan avcı dergilere ilişkin görüşlerde bilimin yozlaştırılması vurgusunun olduğu görülmektedir. Avcı dergilerin sayısının günden güne artma nedenleri arasında görevde yükselmenin bilimsel üretime dayandırılmasının yattığı görüşü öne çıkmaktadır. İndeksli dergilerin yayın işletim ücreti, proof reading adı altında yazar, hakem ve editörlerin emekleri üzerinden rant elde ettikleri görüşü dile getirilmektedir. Hakemlere ücret ödenmesi noktasında ise etik ikilem yaşandığı görülmektedir. Hakemliğin bilim insanı olma sorumlulukları arasında yer aldığı ve bu nedenle herhangi bir ücret almasının etik ihlallere yol açabileceği görüşünün yanı sıra etik ilkeler çerçevesinde hakemlere ödenecek ücretin bu görevi yerine getirmede güdüleyici bir etmen olabileceği bulgular arasında yer almaktadır. Görüşler incelendiğinde hakemlik görevi için ücret ödenmesi ikilem olarak görülse de puan, akademik teşviğe eklenmesi gibi motivasyon sağlayıcı uygulamalara ihtiyaç olduğu vurgusu görülmektedir. Yayın işletim ücreti alt temasını oluşturan görüşlerde ise bilimsel üretimin

ticarileştirilmesi görüşü öne çıkmaktadır. Yayıncı şirketlerin bu ad altında bilimi üretenler üzerinden rant elde ettiği belirtilmiştir. Bu noktada, gelişmekte olan dergiler ile bu şirketlerin kurmuş olduğu avcı dergiler birbirine karıştırılmadan devlet desteği sağlanabileceği ya da şeffaflık ilkesi ile paranın nereye kullanıldığı açıklanarak cüzi miktarlarda ücret alması durumunun farklı olduğu vurgulanmaktadır.

2. Hakem Görüşlerine Yönelik Bulgular

Hakem görüşleri incelendiğinde *hakemlik görevi* ve *dizine ilişkin görüşler* olmak üzere iki tema altında toplandığı görülmektedir.

Tablo 4. Hakemlerin görevlerine yönelik görüşleri

Temalar	Alt Temalar	Kodlar	Hakem Görüşleri
Hakemlik Görevi	Güdüleyici Etmeler	Kariyere katkıları	<i>İyi dergilerde hakemlik yapmak prestij açısından katkılar sunuyor. Aynı zamanda akademik yükselmeye az da olsa puan katkısı oluyor. H1</i>
		Mesleki katkıları	<i>Her bir makale benim için de öğretici bir süreç oluyor. Yapılan çalışmaların içeriği, kullanılan yöntemler açısından katkı sağlıyor. H2</i>
	Zorlayıcı Etmeler	Dergi alt yapısı ile ilgili teknik problemler	<i>Bazı dergilerin sistemsiz sıkıntıları oluyor. Makale ulaşma ya da işlem adımlarını yürütme noktasında sorunlar yaşadıklarımız oluyor. H3</i>
		Motivasyon eksikliği	<i>Hakemlik görevini layıkıyla yaptığınızda saatlerini belki de günlerinizi ayırmak durumunda kalıyorsunuz. Ancak bu görevi getirmenin herhangi bir getirisi olmuyor. Hatta sizden götürüyor. Yürüttüğünüz derslerden, araştırmalardan zaman çalışıyorsunuz.H1</i>
	Makale İnceleme Ölçütleri	Editöryal süreç	<i>Editörlerin makale dergiye gönderdikten sonra ön inceleme sürecini işletmesi gerek. Bazen öyle yazılar geliyor ki makale olabilmesi için üzerinde epey çalışılması gerekiyor. Bu süreçte öğretici olmaya çalışsak da kendi sorumluluklarımız nedeniyle zaman ayırmak istemeyebiliyorsunuz. Tez öğrencilerimiz, derslerimiz açısından o vakti ayıramadığımız zamanlar oluyor. Editörlerin bu açıdan hakem seçerken de dikkat etmesi gerekiyor. Araştırma konusunun ya da yönteminin hakemle uyumlu olmasına özen gösterilmeli. H3</i>
		Makaleye ilişkin beklentiler	<i>Makalelerin özgünlüğü, alana katkısı, uygulamada neyi çözeceği önemli benim için. Ayrıca yöntem bölümünün ayrıntılı yazılması hangi yöntemin niçin seçildiği yazılmalı. Bizde genelde kopyala yapıştır cümleler yer alıyor yöntem kısmında. Bazen araştırma ve yöntem de uyum sağlamış olabiliyor. H1</i> <i>Araştırmaların hem yapısal hem de içerik bütünlüğü olmalı. Problem durumunda çok şey vadeden bir makalede tartışma kısmı çok zayıf kalabiliyor. Yapılan araştırmanın alanyazınla ilişkilendirilmesi ya da makale içinde problem durumu ile tartışma kısmının ilişkilendirilmesi zayıf olabiliyor. H2</i>
	Hakemlik Görevinin Motivasyon Unsurları	Somut Karşılıklar (ücret, puan vb.)	<i>Hakemlik görevi aslında akademisyenlik görevinin kapsamındadır. Bu açıdan yapılması gerekir ancak iş yükü fazlalığı bu görevin yürütülmesi için motivasyon ihtiyacı doğuruyor. Bu eskiden akademik teşvikte yer alıyordu ancak şu an yok. Görevde yükselmelerde 1 puan gibi değeri var ancak emeğin karşılığı bu değil. Yeni bir düzenlemeye ihtiyaç var. H1</i>
		Bilim insanı olma sorumluluğu	<i>Hakemlik akademisyen olmanın getirdiği bir sorumluluktur. Bizler de hem yazar hem de hakem olarak sistemde yer alıyoruz. Bu nedenle yazar olarak eleştirdiğimiz hakem davranışlarını hakem olduğumuzda yapmamalı ve bilimsel üretimin bir parçası olarak görmeliyiz. H2</i>

Hakemlik görevi temasını oluşturan görüşlerin *güdüleyici etmenler*, *zorlayıcı etmenler*, *makale inceleme ölçütleri* ve *hakemlik görevinin motivasyon unsurları* alt temalarından oluştuğu görülmektedir. Hakemlerin, üstlendikleri bu görevin güdüleyici unsurları olarak kariyerlerine prestij ve yapılan çalışmalarını inceleme sırasında öğrenilen yeni yöntem vb.nin katkısını vurgulamışlardır. Zorlayıcı etmenler alt temasında ise bazı dergilerin alt yapısının kullanıcı dostu olmadığını belirtmişlerdir. Ayrıca hakemlik görevinin zaman alıcı olmasına rağmen bir getirisinin olmadığını vurguladıkları görülmektedir. Makale inceleme ölçütleri açısından editöryal sürecin işlevsel bir şekilde yürütülmesi gerektiği, çalışmaların makale doygunluğuna ulaşip ulaşmadığının kontrolünün yapıldıktan sonra hakeme gönderilmesi gerekliliği ve hakemlerin çalışma alanları ile makalelerin içeriklerinin uyumlu olması konusunda editörlerin özen göstermesi gerektiği belirtilmiştir. Makaleye ilişkin beklentileri açısından özgün, alana katkı sağlayıcı, probleme uygun çözüm önerileri getiren, yapı ve içeriğin uyumlu olması gibi ölçütler üzerinde durulmuştur. Hakemlik görevinin motivasyon unsurları açısından bilim insanı olma sorumlulukları içerisinde yer aldığı ancak puan, ücret gibi somut karşılıklarının olmasının daha güdüleyici olacağı vurgusu öne çıkmaktadır.

Tablo 5. Hakemlerin dizinlere yönelik görüşleri

Temalar	Alt Temalar	Kodlar	Hakem Görüşleri
Dizin (İndeks)	Olumlu yönleri	Standart sağlama	İndeksler özünde bilimsel yayın yapmanın standartlarını belirliyor diyebiliriz. Bu açıdan araştırmaların belirli dizinlere sahip dergilerde yayınlanması araştırmanın da niteliğinin artırılmasını sağlıyor. H2
	Olumsuz yönleri	Derginin etki değeri	Bir derginin dizininden daha çok etki değeri ön planda olmalı. İndeksler bir pazar ekonomisi ve kapitalist sistemin parçası. Akademik yükselmeye bu dizinler gerektiği için mecbur kalınıyor. Devlet denetimi, gözetimi olmalı; yayın teşvikleri var ama yeterli değil. Sosyal bilimlerde Q1 dergiler çok aza sayıya. Yerele özgü çalışmaların bu açıdan yayımlanma şansı düşük ve Türkiye'ye de yaklaşımlar genelde olumsuz. Bu süreç biraz da yel değirmenlerine karşı savaşmak gibi. Akademik tükenmişlik de bu sürecin bir uzantısı olarak karşımıza çıkıyor. H3

İndekse ilişkin görüşlerin olumlu ve olumsuz yönler olmak üzere iki alt temadan oluştuğu görülmektedir. Olumlu yönleri arasında bilimsel yayın yapma standartlarını belirlemesi ve böylece araştırmaların niteliğinin arttığı belirtilmektedir. Olumsuz yönleri arasında dizin yerine derginin etki değerinin ön planda tutulmasının yerinde olacağı görüşü hâkimdir. Akademik yükselme için bazı dizinlerin zorunlu tutulması, özellikle sosyal bilimlerde Q1 dergilerin az sayıda olması, yerele özgü çalışmaların dünya ölçeğinde yer bulamaması gibi sorunların dizin koşullarına bağlı akademik tükenmişliğe yol açtığı belirtilmiştir.

3. Yazar Görüşlerine Yönelik Bulgular

Yapılan analizler sonucunda yazar görüşlerinin *makale yazma süreci*, *makale yayın süreci*, *dergi yayın politikası* ve *dizin* temalarını oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 6. Yazarların makale yazım sürecine yönelik görüşleri

Temalar	Alt Temalar	Kodlar	Yazar Görüşleri
Makale yazma süreci	Güdüleyici etmenler	Bilimsel üretime katkı	Akademisyen olarak bilimsel üretime ve alanıma katkı sunmak beni motive eden bir unsurdur. Y3
		Kariyere katkı	Akademisyenliğin gereği olan bir üretim ve dolayısıyla kariyerde yükselmek için de makale üretmem gerekiyor. Y3
	Zorlayıcı etmenler	Konu seçiminin zorluğu	Uzmanlık alanının geniş kapsamlı olması bazen dezavantaj olabiliyor. Y2
		Konuyu sınırlandırma	Makale yazma sürecinin zorluklarından biri bana göre sınırlandırmak, şöyle ki ilgili alan yazın taraması yaptıktan sonra bir de uygulamalı bir araştırma ise; belli kriterlere göre yazacağımız makalelerde yöntem, bulgu vb alanlardan sınırlama yapamayacağım için alanyazın kısmını en aza indirmeye çalışıyorum. Burada da eski yeni çalışmalara atf yapmak vb istediğimde zorlanıyorum. Y1
		Zaman kısıtlılığı	Yaşanılan zaman kısıtlılığı (hem akademik hem sosyal rollerin gereğini yapmak, sanıldığından da fazla zaman alıyor)Y2 Yazma süreci ciddi bir zaman ve emek istemektedir. Ciddi bir motivasyon ve odaklanma olmadan iyi bir sonuç almak zordur. Y3
		İzin alma prosedürü	Ölçme araçlarıyla ilgili izin alma süreci veya izin alamama. Y2
Veri elde etme	Veri kaynağını oluşturan bireylere ulaşma ve veri toplamanın zorluğu (katılımcıların yanıt vermemesi, geciktirmesi, baştan savmacı davranışlar ve tepkiler göstermesi) Y2		

Yazarların makale yazma sürecine ilişkin görüşler *güdüleyici* ve *zorlayıcı etmenler* olmak üzere iki alt temadan oluşmaktadır. Bilimsel üretime yapılan katkı ve kariyerde yükselme için gereklilik olması güdüleyici etmenler olarak görülmektedir. Konu seçiminde yaşanan zorluklar, konuyu sınırlandırma, zaman kısıtlılığı, araştırma izni alma sürecinde yaşanan sorunlar, veri toplama sürecinde yaşanan zorluklar bu süreçteki zorlayıcı etmenler olarak ifade edilmiştir.

Tablo 7. Yazarların makale yayın sürecine yönelik görüşleri

Temalar	Alt emalar	Kodlar	Yazar Görüşleri
Makale yayın süreci	Sürecin olumlu yanları	Manevi tatmin duygusu	<i>Her ne kadar zorlu bir süreç olsa da, makale yayınlandıktan sonra, manevi bir tatmin oluyor. Bu da akademisyenliğin keyifli bir yanı.</i>
		Araştırmaya uygun nitelikli dergi bulmak	<i>Nitelikli dergi bulmak ya da nasıl desem dergiye karar vermek. Y1</i>
	Sürecin zorlukları	Hakemlere ilişkin sorunlar	<i>Bazı hakem değerlendirmeleri yeterince açıklayıcı olmuyor. Hakemin ne istediğini anlamak mümkün değil. Y3</i>
		Makaleye ilişkin geri dönüş süresi	<i>Ayrıca diğerlerinde bir ayda yayınlanan makalenizin hakeme gitti geldi derken en az 3-4 ay süreçte kalması ciddi bir sorun. Y1</i>
			<i>Nitelikli bir dergide bir ay bekleme süresi yeterli olmalı. Y1</i>
	<i>Önce ne zaman dönüş yapacaklarını hemen bildirmeliler; sonra da bir ay içerisinde dönmeliler bence. Y2</i>		
	Dergi seçerken dikkat edilen ölçütler	Editör ve danışma kurulu	<i>Kişi birçok zorlu aşamadan geçerek yazdığı makalesinin bir yerlerde yayınlanmasını istiyor elbette. Ama, bazen çok uzun bekleme süreleri oluyor. Gönderdiğiniz dergiden aylarca yanıt alamayabiliyorsunuz. Bir yıldan daha fazla bile beklediğim olmuştur. İki ay makul bir süre bence. Editörün hakeme yönlendirmesi ve hakemin incelemesini tamamlaması için makul bir süre olduğunu düşünüyorum. Y3</i>
		Kapsam ve nitelik	<i>Editör, danışma kurulu, kapsam, kabul görme, nitelik. Bu kriterler önemli, çünkü derginin hem saygınlığı ve hem de akademik geçerliği bunlarla doğrudan ilgili. Dolayısıyla aynı ölçütler (saygınlık, akademik geçerlik vb) sizin makalenizi de niteliyor. Y2</i>
		Dizin (puan değeri)	<i>Bir de makalemin içeriğine uygun dergileri seçmeye çalışıyorum. Alanın birçok dergisi var bu bağlamda değerlendirilebilecek zaten. Y3</i>
		Yayınlanma hızı	<i>Günümüzde dizin konusu çok ön planda. Puan değerine bakarak karar vermek zorunda kalıyor yazarlar. Y3</i>
Derginin yayın geçmişi		<i>Önemli olmak zorunda. Özellikle doçentlik ölçütleri düşünüldüğünde bunları dikkate almak durumunda yazarlar. Aylarını verip hazırladığı bir makaleden alabileceği maksimum puanı almak yazar için bir gereklilik ve ulaşmaya çalıştığı bir hedefi açıklıyor. Y3</i>	
		<i>Ancak hızlı yayınlanma ihtimali de önemli bir etken. Bazı üniversite dergileri bir sonraki sayı için bile kontenjanlarının dolduğu ilan edebiliyorlar bazen. Böyle durumlarda daha hızlı sonuç alınabilecek seçenekleri de değerlendiriyorum tabii ki. Y3</i>	
		<i>Köklü ve oturmuş yapısı olan, akademik camiada kabul gören bir dergiyi her zaman diğerine tercih ederim. Y1</i>	

Makale yayın sürecine yönelik görüşlerin *olumlu yanlar*, *sürecin zorlukları* ve *dergi seçerken dikkat edilen ölçütler* olarak üç alt temadan oluştuğu görülmektedir. Yazarlar makale yayımlandıktan sonra manevi olarak tatmin yaşanmasını olumlu yönler arasında görmektedirler. Sürecin zorlukları arasında araştırmaya uygun nitelikli dergi bulmada yaşanan zorluklar, hakemlerin değerlendirmelerinin açık olmaması, makale ile ilgili dönüşün uzun zaman alması görüşleri yer almaktadır. Makalenin yayınlanma sürecinde dergi seçerken editör ve danışma kurulunun, kapsam ve niteliğinin, dizinin akademik yükselmedeki puan değerinin, yayımlanma hızının ve derginin yayın geçmişinin dikkat edilecek ölçütler arasında yer aldığı görülmektedir.

Tablo 8. Yazarların dergi yayın politikasına yönelik görüşleri

Temalar	Alt Temalar	Kodlar	Yazar Görüşleri
Dergi Yayın Politikası	Yayın işletim ücreti		<i>Doğru buluyorum. Bir emek veriliyor sonuçta; alınmalıdır. Y1</i>
		Ücretlendirme ikilemi	<i>Buna son derece karşıyım. Yoğun ve zorluklarla dolu bir serüven sonunda elde edilen ürün (makale) için ücret istenmesini, bilimsel ve toplumsal etiğe aykırı buluyorum. Hatta, akademisyenden ücret almak bir yana, yayının niteliğine göre ücret vermeliler onlara. Y2</i>
			<i>Çok abartılı ücretler söz konusu yayıncılık dünyasında. Bunlara kesinlikle karşıyım. Öte yandan, çok makul bir ücret (işletim ücretlerinin karşılanması için) olabilir bence. Bu ortam da bir hizmet ortamı sonuçta. Yazara "ben niye böylesine büyük bir ücret ödüyorum, soyuluyorum" hissi vermeyecek oranda cüzi bir rakam, sürecinin daha rahat yönetilebilir olması ve gelişmekte olan dergileri desteklemek açısından bence alınabilir. Y3</i>

Dergi yayın politikası teması altında *yayın işletim ücretine* ilişkin görüşler incelendiğinde farklı yaklaşımların olduğu görülmektedir. Katılımcılar arasında dergi işletim ücretlerinin alınmasını etik

bulmayanların olduğu görülmektedir. Bu görüşün yanı sıra cüzi rakamlardan oluşan ücretlendirmenin kabul edilebilir olduğu görüşü de dile getirilmiştir. Ancak bu kabul edilebilirliğin dergilerin aldıkları ücretleri şeffaflık ilkesi ile kullanım alanlarını açıklaması durumunda olması gerektiği belirtilmiştir. Görüşler arasında akademik bilginin yaygınlaştırılması için bu ücretlerin temel giderleri sağlamak adına gelişmekte olan dergileri destekleyeceği düşüncesi de yer almaktadır.

Tablo 9. Yazarların dizinlere yönelik görüşleri

Temalar	Alt emalar	Kodlar	Yazar Görüşleri
İndeks	İndeksin işlevi		<i>Depolamak, erişimi kolaylaştırır. Bilimsel araştırmalar için oldukça önemlidir. Daha önce yapılmış çalışmalara ulaşmada, alanyazın taramada vb. Y1</i>
		Standart sağlama	<i>En yalın ifadeyle dizinleme, bilgiyi depolamaktır. Bu işi ne kadar nitelikli yaparsanız hem bilginizin saygınlığı ve hem de o bilgiye erişebilme olanağınız o kadar artar. Bilim de kümülatif (birikimli) olduğundan, dizinlemenin bilimsel ve dolayısıyla toplumsal gelişimde önemli rol oynadığı açıktır. Y2</i>
			<i>İndekslenmenin bir dergi açısından oldukça önemli olduğunu düşünüyorum. Sonuçta, dizine dahil olabilen bir dergi yazarlarında da o dizinin gereklerini yerine getirebildiği tahaatünü vermiş olmaktadır. Böylesi, yazarlar için daha güvenli bir ortam. Y3</i>

İndekse ilişkin görüşler incelendiğinde yazarların bilgi depolama ve standardı yakalama işlevleri açısından bilimsel bir rol oynadığı yaklaşımları ortaya çıkmıştır. İndekse dahil dergilerde yayın yapmak için yazarların bilimsel çalışma gereklerini yerine getirmesi gerektiği belirtilmektedir. İndekslerin bilimsel bilgileri sistematik şekilde depolama rolünün bilimsel gelişime katkı sunduğu vurgulanmaktadır.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre bilimsel yayıncılık süreci editörler, hakemler ve yazarlar olmak üzere üç farklı bakış açısından değerlendirilmiştir. Bu bakış açılarının benzer ve farklı yönleri olduğu görülmüştür. Araştırma bulgularına göre bilimsel yayıncılık sürecinin bileşenleri olarak editör, hakem ve yazarların bazı noktalarda ortak; bazı noktalarda ise ayrışan görüşler dile getirdikleri ortaya çıkmıştır. Sürecin birbiri ile ilişkili görevleri içerdiği düşünüldüğünde aynı durumun başka açılardan değerlendirilmesinin bilimsel yayıncılık sürecinin gelişmesini sağlayacak verileri ortaya çıkardığı söylenebilir.

Sürecin ana noktasında duran editörlerin görevlerine ilişkin görüşlerden bu görevin hem kariyer hem de akademik gelişim anlamında katkıları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Editör olarak sosyal ağlarının genişlediği ve dergiye gönderilen makaleler sayesinde güncel ve farklı yöntem içeren çalışmalarını yakından takip etme imkânı bularak kendilerini geliştirdikleri anlaşılmaktadır. Editörlerin de bu görevleri ile kendi gelişim düzeylerine yönelik farkındalık kazandıkları söylenebilir.

Bu görevin olumlu yanlarının yanı sıra iş yükünü çok artıran ve çoğunlukla destek almakta zorlanılan yönleri de ortaya çıkmıştır. Destek alma noktasında bu görevi yeni üstlenen kişiler için bir oryantasyon sürecinin gerekliliği de sonuçlar arasında yer almaktadır. Bu ihtiyaç, araştırma bulgularına benzer şekilde editöryal süreçte yaşanan sorunların da üzerinde durulduğu [Sosyal Bilimlerde Akademik Yayıncılık Çalıştayı \(2020\)](#)'nda dile getirilmiştir. Çalıştay raporuna göre editörlük değişiminde derginin mevcut durumunu gösterir rapor ile dergiye ait kullanıcı şifrelerinin yazılı olarak devredilmesinin bir usûl olarak belirlenmesi, editörlük süresinin sonuna gelen deneyimli editörlerin Yayın Kurulu üyesi olarak göreve devam etmelerinin ve değişim sürecinde yeni editöre mentorluk yapmasının gerekliliği üzerinde durulmuştur.

Editörlük görevine ilişkin yazarların derginin makale formatına uygun biçimde yayın yüklememeleri ve değerlendirme sürecine ilişkin aceleci davranmaları, bu süreçte tepkisel dönütlerin olması karşılaşılan durumlardır. Bu sürecin diğer bileşeni olan yazarlar ise makale yayın sürecinde dergi dönüş sürelerinin bazen çok uzun oluşunu, hakem görüşlerinin açık olmamasını zorlayıcı etmenler olarak görmektedirler. Editörlerin, bazı hakemlerin inceleme sürecinde yeterli özeni göstermedikleri, görüşlerini zamanında iletilmedikleri ve zaman zaman hakem bulmakta zorlandığı için inceleme sürecinin uzadığına ilişkin görüşlerinin de yazar görüşlerini desteklediği görülmektedir. [TEDMEM](#) tarafından düzenlenen

Akademik Yayıncılık ve Dergicilikte Kalite Politikaları ve Yönelimler Çalıştay Raporu (2015)'nda editörlerin hakem bulmakta zorlandıkları ve hakemlere gönderilen makalelerin %30'una dönüş alamadıkları sonucu araştırmayı desteklemektedir. Elbette bu süreç sacayağının bir diğeri olan hakemler açısından da değerlendirilmelidir. Hakemlerin görevlerini yerine getirirken motivasyon eksikliği yaşadıkları görülmektedir. Hakemlik görevinin akademisyenlik sorumluluğu olarak görülmesi gerektiğine ilişkin görüşlerin yanı sıra iş yükü fazlalığının bu görevin yürütülmesi için motivasyon ihtiyacı doğurduğu vurgulanmaktadır. Araştırmadan hakemlerin bir makaleyi incelemek için ders yükü, kendi araştırmaları, lisansüstü öğrencilere danışmanlıkları gibi sorumlulukları ve özel yaşamları arasında zaman ayırmada güçlükler yaşadıkları anlaşılmaktadır. Bu noktada akademik teşvik, yükselmelerde puan katkısı gibi uygulamaların yeniden hayata geçirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Benzer şekilde Davis (2009), makaleyi incelemek için geçirilen zamanın yerine getirisi olan yazarlık gibi başka faaliyetlere zaman ayrılabilmesini belirtmiştir. Bu nedenle hakemlik sisteminde değişikliğe gidilerek ücret ödenmesi (Davis, 2013), hakemlik için harcanan emeğin görünür hale getirilmesi (Publons, 2020) gibi teşvik uygulamaları önerilmiştir. Alanyazında araştırma sonuçlarını destekleyen başka çalışmalar da yer almaktadır. Bu araştırmalarda hakemliğin zorunlu bir kariyer gerekliliğine getirilmesi durumunda sistemin daha hızlı işleyeceği (Akça ve Akbulut, 2020), teşvik edici mekanizmaların uygulanabileceği ancak niteliğin artırılmasının ön planda tutulması gerektiği (TEDMEM, 2015), Üniversitelerarası Kurul'un akademik teşvik ve atama ölçütlerinde düzenlemeye gitmesi gerekliliği, cüzi bir ücret ödenmesinin etik ilkeler göz önünde tutularak uygulanabileceği (Öztoprak, 2020) dile getirmektedirler. Görülmektedir ki akademik yayın sürecinin her bir bileşeni kendi bakış açısına göre süreci değerlendirdiğinde aksayan yönler ortaya çıkmaktadır. Hakemlik görevinin işleyişinde motivasyon ihtiyacına ilişkin düzenlemelerin yeniden tartışmaya açılması ve düzenlemeler yapılması ihtiyacı olduğu görülmektedir. Bu bağlamda hakemlik görevi akademik yükselmelerde zorunlu koşul arasında yer alabilir, belirlenen zorunlu şartın üzerinde bu görevi yerine getirenlere ek puan verilebilir, akademik teşvikte bu görevin karşılığı olabilir ve dergi politikasında etik ihlale yol açmadan hakemlere belirli bir ödenek sağlanabilir.

Yazarların yazma ve yayınlama sürecine ilişkin görüşleri incelendiğinde makale yazma sürecinin bilime ve kariyere katkı sağlayacağı görüşü öne çıkmaktadır. Öte yandan, sürecin zorlayıcı yönlerinin de olduğu belirtilerek bunların konu seçiminin ve konuyu sınırlandırmanın zorluğu, zaman kısıtlılığı, izin almada ve veri toplamada karşılaşılan zorluklar olduğu katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Tüm bu zorluklara rağmen ortaya çıkan ürünlerini yayımlamak isteyen yazarlar için dergi seçiminin de önemli bir aşama olduğu söylenebilir. Yazarların yayını gönderileceği dergiyi seçerken editör, danışma kurulu, kapsam, kabul görme gibi niteliklerin yanı sıra derginin hem saygınlığı hem de akademik yükselmelerdeki geçerliliğine dikkat ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, derginin tarandığı dizinin, yayın geçmişinin ve makalenin yayınlanma hızının da önemli ölçütler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Akademik yükselmelerde uluslararası dizinlerce taranan dergilerde yayımlanan makalelerin daha yüksek puan getirisi nedeniyle yazarların tercihi olduğu anlaşılmaktadır. Bu noktada "dizin" kavramı öne çıkmaktadır.

Editör, hakem ve yazar olarak dizine ilişkin görüşlerde katılımcıların bu kavramı olumlu ve olumsuz açılardan değerlendirdikleri görülmektedir. Olumlu yönü olarak dergilerin yayım sürecindeki standardı dizinler sayesinde yakaladığı, DOI numarası verme hizmeti gibi özellikleri belirtilirken olumsuz görüş olarak dizinlerin aynı zamanda bilimsel yayıncılıkta tekelleşme yarattığı belirtilmiştir. Ücretsiz hizmet sunan Google Scholar'ın tüm dergileri taradığı ve böylece okuyucunun kolayca üretilen bilgiye ulaşabileceği bir ortamda makalelerin dizinler tarafından satılmasının olumsuzluğu üzerinde durulmuştur. Bu noktada Google Scholar'ın atıf analizi ve alıntı grafiğinin oluşturulmasına dayanan bibliyometrik analiz yöntemi ile makalelere ilişkin verileri ücretsiz sunduğu göz önüne alındığında dizinlerin bu bağlamdaki tek başvuru kaynağı olmaktan çıktığı söylenebilir. Öte yandan oldukça maliyetli (ve özellikle ülkemizden yurtdışına para akışına yol açabilen) DOI (Digital Object Identifier) hizmeti de yani sayısal nesne tanımlayıcı olarak Türkçeye çevrilen dijital bir nesnenin nerede bulunabileceğini gösteren DOI numarası, ücretsiz olarak Türkiye de sağlanmaktadır. Eduscience Akademi, ücretsiz "TrDoi" (<https://trdoi.org/tr>) hizmeti sağlamaktadır. Bu şirketin ücretsiz doi sağladığı dergilerden biri "E-Uluslararası Pedagogji Dergisi'dir" (www.e-ijpa.com). Olumsuz yönlerle ilişkin görüşlerde ise gerek dergilerden dizinleme ücreti olarak gerekse makaleleri üniversite kütüphanelerine ve araştırmacılara ücret karşılığında vererek çift yönlü bir kazanç sağlandığı belirtilmiştir. Bilgiyi üretenler üzerinden bazı dizinleme şirketlerinin rant elde ettiği ifade edilmiştir. Bu bağlamda Google Akademik bütün dergiler için adil, ücretsiz ve şeffaf nitelikte

ortak bir dizin hizmeti olarak değerlendirilebilir. Görüşlerden yola çıkarak dizin meselesini konu alacak yeni araştırmaların süreçte yaşanan sorunlara farklı çözümler üretebileceği düşünülmektedir.

Editörler açısından dizin kavramı ise sorumluluğunu taşıdıkları derginin dizinlenmesi olarak da değerlendirilmiştir. Dergilerin çekim merkezi olmak için çeşitli dizinlere dahil olması gerektiği belirtilmiştir. Yazarlar açısından yükselme kriterlerini karşılayan dizinlere dahil olan dergilerin tercih edilmesi nedeniyle dergilerin dizinlenmesinin önemli olduğu belirtilmiştir. Bu noktada editörlerin çeşitli zorluklarla karşılaştıkları görülmektedir. Derginin dizinlenmesi için yüksek ücretlerin talep edilmesi, dizine dahil olabilmek için istenen sürenin (2 yıl vb.) uzunluğu, yayın kuruluna dahil edilecek uluslararası bağlantıları kurmada yaşanan güçlükler dile getirilmiştir. Bu bağlamda gelişmekte olan dergiler için dizinleme ve teknik altyapı hizmeti giderlerini karşılamakta güçlük çektikleri ve dergi yayın politikasında bu giderler için yazarlardan ücret talep edilmesi ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda hakemlerin motivasyonunu sağlamak adına dergi yayın politikaları içerisinde hakemlere cüzi ücret ödenmesini tercih eden editörlerin olduğu görülmektedir. Etik ihlallere fırsat vermeden kör hakemlik uygulaması ile işleyişin aksamaması adına dergilerin ilkelerinin şeffaf olarak kullanım alanlarının açıklanması durumunda alınan ücretlerin kabul edilebilir olduğu görüşü yer almaktadır. Kimi yazar ve hakemlerin de bu uygulamanın kabul edilebilir olduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Ancak araştırma kapsamında bu yaklaşıma katılmayan editörler, derginin hiçbir şekilde bilimsel çalışmaları para ile ilişkilendirmemesi gerektiğini dile getirmiştir. Araştırmaya konu olan dizin ve dergi politikaları arasında yer alan ücretlendirmelere ilişkin tartışmaların çeşitli platformlarda da sürdüğü görülmektedir. [TEDMEM \(2015\)](#) tarafından düzenlenen Akademik Yayıncılık ve Dergicilikte Kalite Politikaları ve Yönelimler Çalıştay'ında yazarların dergi seçimi, dizinler, dergilerin yayın politikaları ele alınmış ve tartışmaya açılmıştır. Üniversitelerin akademik yükselmelerde dizinlerce taranan dergilerde yayın yapma zorunluluğu koymasının bu dergilere yoğun talepler yarattığı ve Türkiye'de uluslararası dizinlerce taranan dergi sayısının azlığı nedeniyle yazarların yurt dışındaki dergilere yöneldiği belirtilmiştir. İhtiyaçtan doğan bu durumun Türkiye'nin ihtiyaç ve sorunlarına yönelik meseleleri içeren bilimsel birikimin oluşmasında engel teşkil ettiği vurgulanmıştır. Yurt dışında da dizinlenen kimi dergilerin avcı dergi olması nedeniyle bilimsel üretimin niteliğinin olumsuz etkilendiği sonucu paylaşılmıştır. Avcı dergilerin dergi yayın politikasında ücretlendirmenin olduğu ancak ücret alan her derginin de avcı dergi statüsünde olmadığı belirtilmiştir. Ayrıca dizinler tarafından dizinlemenin derginin niteliğinin tek başına bir göstergesi olarak kabul edilmemesi gerektiği vurgular arasındadır. Bu noktada dizinlerin ticari kaygılarına ve politikalarına bakılarak değerlendirme yapılabileceği vurgulanmıştır. Ticarileşmiş ve dev yayıncıların, araştırmacının büyük emek harcıyarak yıllarını verdiği çalışmalarını araştırmacıların ancak yüksek meblağlar ödeyerek okuma fırsatı yakalayabildiği üzerinde durulmuştur. Yazarların makalelerini kendi web sitesinde yayımladığında kaldırması istenerek aksi durumda mahkemedan ya da avukattan dava açma ihtarlarının geldiği belirtilmiştir. Araştırma bulgularına benzer şekilde [Budak, Tıngöy ve Küçüksaraç \(2017\)](#), Türkiye'deki akademik yayıncılık girişimlerine niteliksel ölçütlere göre mali destek sağlanmasını ve yurt dışındaki mega-dergi yapılarının önüne geçilmesi gerektiğini belirtmiştir. Akademik yayıncılığa yönelik olarak gerçekleştirilen Türkiye'de Sosyal Bilimlerde Akademik Dergiciliğin Meseleleri Çalıştay'ının raporunda ([Öztoprak, 2020](#)) da araştırma bulgularını destekler biçimde bilginin endüstriyel bir ürün olarak görüldüğü düşüncesiyle sistem eleştirilmektedir. Elbette bu noktada uluslararası standartları yakalayan ve niteliği ön planda olan dergilerden söz edilmemektedir. Ancak dizinlerde yer almasına rağmen avcı statüsünde olan ve tam tersi bir şekilde atama ölçütlerinde istenen dizinlerde yer almamasına rağmen etki faktörü yüksek olan dergilerin varlığı bilinmektedir. [YÖK'ün 07.03.2019](#) tarihli Genel Kurulunda alınan ve doçentlik başvuru koşullarına ilişkin olan kararı ve [25 Ocak 2022'de 2021.18.643 sayılı Yağmacı/ Şaibeli Dergiler hakkındaki kararı](#) ile kısmen avcı dergilere yönelik bir önlem alınmaya çalışıldığı söylenebilir ancak bu kararın yeterli açıklama içermemesi nedeniyle eleştirildiği görülmektedir. [YÖK'ün](#) bu konuda şaibeli/yağmacı dergilerin çıkar çatışmasına neden olacak şekilde sitesinde ücret politikası ve yayın ilkeleri açıkça yer almayan, makale yayına kabul edildikten sonra ücret/ek ücret talep eden, hakem sürecini nitelikli şekilde yürütmeyen, saygın dergilerle isim, logo vb. benzerlikleri yaratarak yanılgıya neden olan dergileri belirlemek için bir komisyon kurması önerilebilir. Bu bağlamda dergilerin etik ihlaller yapıp yapmadığı, alınan ücretin haksız kazanç doğurup doğurmadığı (ki Türkiye de ise vergi veren bir nitelikte olması, eleman çalıştırması ve doğal olarak bir miktar kazancının da olması gerektiği göz önüne alınarak) gibi noktaların denetlenmesi için bağımsız denetim mekanizmalarının oluşturulması önerilebilir.

Avcı dergiler YÖK tarafından takip edilerek listelenebilir ve akademik yükselmelerde bu liste göz önünde bulundurulabilir. Bu noktadaki karmaşa nedeniyle atama ölçütlerinde yer alan ölçütlerde dizin yerine dergilerin etki faktörünün (Google Akademik ölçütlü) ele alınması önerilebilir.

Araştırma kapsamında yukarıdaki önerilere ek olarak editörlük görevi üstlenenlerin özellikle de üniversite dergileri gibi görevlendirmelerin yapıldığı dergilerde oryantasyon sürecine tabi tutulmaları önerilebilir. Bilimsel üretimin yaygınlaştırılması ve uluslararasılaştırılması için belirli ölçütleri karşılamaları halinde bağımsız dergiler devlet tarafından maddi açıdan desteklenebilir. Hakemlerin motivasyonunun artırılması için hakemlik görevinin yeniden akademik teşvik içerisinde yer alması, akademik yükselmelerde belirli sayıda hakemlik görevinin zorunlu koşul olması önerilebilir. Bilimsel üretimin araç değil amaç olarak içselleştirilmesi ve akademiye lisans eğitiminden itibaren özellikle lisansüstü eğitimde bu bilincin verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu bağlamda bilimsel üretimin nicelikten kurtarılıp nitelik bağlamında değerlendirilmesi önerilebilir. Bu çalışma konusu temelinde daha geniş bir kitleye ulaşılarak yaşanan sorunlara dikkat çeken benzer araştırmalar yapılabilir. Ayrıca araştırma konusunun tartışılmaya devam edilmesi için dergilerin dizinlenmesi ve avcı dergiler üzerine bir araştırma yapılmasına gereksinim duyulduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akça, S. ve Akbulut, M. (2020). Bilimsel iletişimin görünmeyen eli: Hakemlik. *Türk Kütüphaneciliği*, 34 (3), 559-563. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tk/issue/56680/791400>
- Antelman, K. (2004). Do open-access articles have a greater research impact? *College & Research Libraries*, 65(5), 372-382.
- Antelman, K. (2006). Self-archiving practice and the influence of publisher policies in the social sciences. *Learned Publishing*, 19, 85-95.
- Asan, A. (2017). Uluslararası Bilimsel Dergi İndeksleri, Önemleri ve Türkiye Kaynaklı Dergilerin Durumu: Bölüm 1: Bilimsel Dergi İndeksleri. *Acta Medica Alanya*, 1(1), 33-42.
- Asan, A., Sezgin, M. ve Giray, G. (2020). Web of Science Veritabanı Kapsamındaki Dergilerde Türkiye Adresli Tam Makalelerin Analizi: 1900-2019, *Social Sciences (NWSASOS)*, 15(4):1-15, DOI:10.12739/NWSA.2020.15.4.3C0190.
- Aydın, İ. P. (2003). İyi hakem olmak. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 36(36), 528-535.
- Balcı, A. (2009). *Sosyal bilimlerde araştırma: Yöntem, teknik ve ilkeler*. PegemA Yayınevi.
- Beall, J. (2017). Research Integrity cornet: Special issue on predatory journals opinion. What I learned from predatory publishers. *Biochemia Medica*. 27(2):273-8.
- Bailey, C.W. (2006). Open access and libraries: Preprint 1/11/06. 15 Şubat 2022 tarihinde Chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/viewer.html?pdfurl=https%3A%2F%2Fhomepage.unvie.ac.at%2Fjuan.gorraiz%2Fvortrag%2FFOA-bailey.pdf&clen=200349&chunk=true adresinden erişildi.
- Benos DJ, Bashari E, Chaves JM, et al. (2007). The ups and downs of peer review. *Advance in Physiology Education* 31, 145-152. <https://doi.org/10.1152/advan.00104.2006>
- Bianchi, F. and Squazzoni, F. (2015). *Is three better than one? Simulating the effect of reviewer selection and behavior on the quality and efficiency of peer review*. Proceedings of the 2015 Winter Simulation Conference, 4081-4089.
- Budak, Y., Tingöy, Ö., Küçüksaraç, H. (2017). Sayısal ortamlar ve yayıncılığın dönüşümü bağlamında Türkiye'de akademik süreli yayıncılık. *AJIT-e Online Academic Journal of Information Technology*, 8(30), 325-339.
- Budapest Open Access Initiative. (2002). Budapest Open Access Initiative. 15 Şubat 2022 tarihinde <https://www.budapestopenaccessinitiative.org/read/> adresi üzerinden erişildi.
- Choi, D. H., ve Seo, T. S. (2021). Development of an open peer review system using blockchain and reviewer recommendation technologies. *Science Editing*, 8(1), 104-111.
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (3rd edition). SAGE Publication.
- Davis, P. (2009). Peer review survey 2009. The Scholarly Kitchen. <https://scholarlykitchen.sspnet.org/2009/09/21/peer-review-survey-2009/>
- Davis, P. (2013). Rewarding reviewers: Money, prestige, or some of both? The Scholarly Kitchen.

- <https://scholarlykitchen.sspnet.org/2013/02/22/rewarding-reviewers-money-prestige-or-some-of-both/>
- Demiray, U. ve Gürcan, H. (2013). Yayın etiği bağlamında elektronik yayınlarda karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. *Selçuk İletişim*, 4 (1) , 5-10.
- Ekmekçi, A. ve E. Konaç, E. (2009), Bilimsel Yazımın Bazı Temel Kuralları. *TÜBAV Bilim* 2(1). 117-121.
- Gökkurt Demirtel, Ö. (2017). Üniversite Kütüphaneleri ve Ulusal Akademik e-Yayınlara: "Büyük Büyük Dev Açık Kütüphane Düşü". Akademik Kütüphanelerde Kaynak Yönetimi Sempozyumu (ÜNAK), Bildiri Kitabı (Davetli Konuşmacı metni).
- Gülerce, H. (2012). Sosyal bilimlerin gelişmesinde editörlüğün rolü ve akademik dergi editörleri üzerine sosyolojik bir inceleme [Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi].
- Ishag, M. I. M., Park, K. H., Lee, J. Y., & Ryu, K. H. (2019). A pattern-based academic reviewer recommendation combining author-paper and diversity metrics. *IEEE Access*, 7, 16460-16475.
- Jackson, S. L. (2009). Research methods and statistics: a critical thinking approach (3rd edition) Belmont, CA: Wadsworth.
- Kaygusuz, A. (2012). Makale nasıl değerlendirilir? *ANKEM Dergisi*. 26(4): 228-232. doi:10.5222/ankem.2012.228
- Kozak, N. (2006). Türkiye'de ve dünyada dergi editörlüğü ve hakemlik sistemi. Sosyal Bilimlerde Süreli Yayıncılık.
- Kutsal, F. Y. G. (2004). Editör sorumluluğu içinde. Yılmaz O. (Ed). Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık, TÜBİTAK matbaası, Ankara, 135-42.
- Kutsal F. Y. G. (2006). Editörün katkı ve sorumlulukları. Yılmaz O. (Ed). Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık, Open Ajans. Ankara, 67-72.
- Kutsal, F. Y. G. (2019). Evrensel bilimin paylaşımında dergiler ve kongreler. *Anestezi Dergisi*, 27(4), 235 - 244.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E.G. (1985). Naturalistic Inquiry. Sage Publications.
- Lonka, K. (2003) Helping Doctoral Students To Finish Their Theses. In: L. Björk, G. Bräuer, L. Rienecker, G. Ruhmann, & P. Stray Jørgensen, (eds.) Teaching Academic Writing across Europe. Dordrecht, The Netherlands: Kluwer University Press. (pages 113–131).
- Nahapiet, J., & Ghoshal, S. (1998). Social capital, intellectual capital, and the organizational advantage. *Academy of management review*, 23(2), 242-266.
- Odabaş, H., ve Odabaş, Y. (2012). Türkiye'de akademik açık dergi yayıncılığı ve Atatürk Üniversitesi'nde açık e-dergi uygulaması. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (47), 355-369.
- Olkun, S. (2006). Eğitim ile ilgili uluslararası bilimsel dergilerde yayın yapma süreci: fırsatlar, sorunlar ve çözüm önerileri. Karakütük, K. (Ed.). Sosyal bilimlerde süreli yayıncılık birinci ulusal kurultay bildirileri, içinde (s. 43-48). Ankara: TÜBİTAK.
- Özdemir, A. (2004). Bilimsel yazarlık kriterleri ve etik. *Tanışal ve Girişimsel Radyoloji Dergisi*, 10, 259-261.
- Öztoprak, N. (2020). Türkiye'de sosyal bilimlerde akademik dergiciliğin meseleleri çalıştay raporu. *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, 43, 475-488.
- Publons (2020). *How it works: For reviewers*. Erişim adresi: <https://publons.com/benefits/reviewers/how>
- Polat, C. (2006). Bilimsel bilgiye açık erişim ve kurumsal açık erişim arşivleri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (37), 53-80.
- Publons. (2020). How it works: For reviewers. <https://publons.com/benefits/reviewers/how>
- Rosovsky H. (1996). Üniversite: Bir dekan anlatıyor, (6. Ed.). TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları.
- Ruacan, Ş. (2005). Bilimsel araştırma ve yayınlarda etik ilkeler. *Gazi Tıp Dergisi*, 16, 4, 147-147.
- Sarıer, Y. (2011). Türkiye'de yayınlanan hakemli eğitim bilimleri dergilerinin değerlendirilmesi. *Milli Eğitim*, 40(189), 201-218.
- Sosyal Bilimlerde Akademik Dergiciliğin Meseleleri Meseleleri Çalıştayı (2020). *Kültür Ocağı Vakfı Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*. Kocav Yayınları:17, İstanbul.
- Stelmakh, I., Shah, N.B. and Singh, A. (2018). PeerReview4All: Fair and accurate reviewer assignment in peer review. Proceedings of the 30th International Conference on Algorithmic Learning Theory, USA, 98, 1–29. <https://arxiv.org/abs/1806.06237>
- TEDMEM (2015). Akademik yayıncılık ve dergicilikte kalite politikaları ve yönelimler çalıştay raporu, 2014. <https://tedmem.org/yayinlar>.
- Thurner, S. and Hanel, R. (2011). Peer-review in a world with rational scientists: Toward selection of the average. *The European Physical Journal B*, 84(4), 707–711.
- Tonta, Y. (2006). Açık erişim: Bilimsel iletişim ve sosyal bilimlerde süreli yayıncılık üzerine etkileri. Sosyal Bilimlerde Süreli Yayıncılık – I. Ulusal Kurultay Bildirileri. Kasım, Ankara.

- Topping, K. (1998). Peer assessment between students in colleges and universities. *Review of Educational Research*, 68(3), 249-276.
- Toprakçı, E. (2002) Eğitimin bilimsel temelleri. *Eğitim Üzerine* (Editör: Erdal Toprakçı), Ankara: Ütopya Yayınları, 119-150.
- Toprakçı, E., Dağdeviren, İ., Oflaz, G., ve Türe, E. (2010) Eğitim fakültesi öğretim elemanlarının bilim anlayışları temelinde eğitimin bilimselliği. *Bilim ve Ütopya Dergisi* Sayı: 190, Yıl: 10, Nisan 2010, ss. 45-56. Erişim: <https://www.erdaltoprakci.com.tr/wp-content/uploads/2020/05/bilim-anlay%C4%B1%C5%9Flar%C4%B1-temelinde-e%C4%9Fitimin-bilimselli%C4%9Fi.pdf>
- Türk Dil Kurumu (2022). [Sozluk.gov.tr](https://sozluk.gov.tr) adresinden 18.02.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Wang, Y., & Sun, F. (2018). How to choose an appropriate reviewer assignment strategy in peer assessment system? Considering fairness and incentive. In proceeding of May, 2018 Annual International Conference on Education and Social Development.
- Wood, J. V. (1996). What is Social Comparison and How Should We Study it? *Personality and Social Psychology Bulletin*, 22(5), 520–537.
- Yıldırım, A., ve Şimşek H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldızeli, A. (2011). Akademik dergiler, editörlüğü ilgilendiren sorunları ve "Bilgi Dünyası" . *Bilgi Dünyası Dergisi*, 12(1), 128-144.
- Yükseköğretim Kurulu (2019, 9 Mart). Yağmacı Dergi Yayınları Akademik Yükseltmelerde Kullanılmayacak. <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/yagmaci-dergi-yayinlarina-onlem.aspx>
- Yükseköğretim Kurulu (2022, 25 Ocak). Yağmacı/Şaibeli Dergiler hakkında alınan 2021.18.643 sayılı karar. <https://www.uak.gov.tr/DuyuruBelgeleri/2022/yagmac%C4%B1-saibeli-dergiler-hk-duyuru-25012022>.